

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLÖNY

Szerkeszti a püspöki hivatal
A szerkesztésért felelős FUTÓ ANDRÁS
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
DEBRECEN, KÁLVIN-TÉR 17. SZ.

Megjelenik minden hó 15-én. = Előfizetési ár 1 évre 4 P 80 f.
Postatakarékpénztári csekk számla: 43.916.

A Szeretetszövetség öt éves.

Az Országos Református Szeretetszövetség előre haláraitelt gyermeknek született. A bölesőjénél még egy pillanatilg sokan hittek abban, hogy talán sikerül „egyszerűsíteni” a szeretetmunkákat. Valahogy úgy értették ezt akkor, hogy kevesebb kiadással, kevesebb adakozással valami csoda folytán sikerül megtízszerezniük református egyházunknak a szociális munkáit. Merl annyira már eljutott a magyar református öntudal, hogy elégtelennek érezte a segítséget, amit nyújtani bír, vezetők és vezetőttek gyakran álltak meg fejesóválva a jótékonyág egyre jobban apadó forrásai felett, hiszen az az egynehány évtized, amióta a jótékony adományok rendszeres támogatására folytak be, lelöröll valamit, valami egészen lényegeset az egész karitatív tevékenységről. Az önkéntességnek az aranyporát, a szeretetnek a melegét. A magyar ember általában rendszertelenül ad, jókedvében az intézmények pedig számokkal és statisztikákkal valósággal követelőzve állanak a lársadalom előtt és éppen ezért a jótékonyágba belelopózzott valami kelletlen vonás.

A Szeretetszövetségnek a lelke, az igazi édesapja: Kiss Ferenc a bajnak a gyökerét látta meg, amikor szeretetet akart kelleni a nyomorúttak, a lársadalom kivelettjei, reménytelen roncsai iránt. A keresztyén szeretetnek a lényegét akarta tettekben kifejezni, amikor a Krisztus nevében és nem pompázatos intézmények számára kért. Ez az érdekes: nem pénz kért, hanem szíveket. De a Szeretetszövetség bábái nem egészen így értették az új szövetség célját. Tehermentesítő akciónak vették és abban a pillanatban, amikor kiderült, hogy a helyiérdekű intézmények és az egyes gyülekezetek körén belől folytatott szegénygondozás nem olvadhatnak bele a Szeretetszövetségbe, vagyis a Szeretetszövetség mégis csak löbblelet jelent a kevesebb adakozás helyett, akkor a hirtelen felbuzdulás dagályát valami nagy lelki apály követte. „Egy új intézménnyel löbb” — ezzel a megállapítással állalánosságban halálra is itélték volna az újszülötlet.

Hanem egy Krisztusért égő szíven keresztül mégis megbizonyosodott, hogy „a legnagyobb a szeretet”. Ahol az egyes gyülekezetek inkább kötelességből, mint meggyőződésből, inkább egyházi adóból, mint önkéntes megajánlásokból intézményé merevítették a szegénygondozást, vagyis a szeretet harangjának a nyelvét lépték ki, ott ezek az egyházi adminisztrációtól függellen, tehát nem állami igényekkel és adminisztrációval kiépített szeretetintézmények csodálatos módon talajt találtak. A lényeg ez: függellenül a hivatalos szervektől! Van egy próféta hang a magyar református sajtóban, ami időnként emlékeztet bennünket a bolsevik és a nemzeti szociálista államok részéről egyformán kiépített új helyzetre: a hitvalló egyházak magukra utalt voltára. Mi még nem jutottunk el odáig, hogy ennek a súlyát éreznők. De igen elszakított területen élő véreink. Minkel még egyelőre véd a római katolikus egyház tekintélye és hatalma: miattuk, velük kapcsolatban nekünk is jut állami segítség. A mostani kormányzatra csak meleg hálával gondolhat a református egyház, mert elsőrendű jelekezeti szükségleteinkel igen nagy mértékben fedezi a kormányon ülök szerelő és megértő jóindulata. Hiszen igaz, hogy a magunkét kapjuk vissza, de a befizetett adóknak az a sajátságos tulajdonságuk szokott lenni, hogy elveszítik a kapcsolatukat a forrásokkal, ahonnan származnak. Még csak rossz néven sem lehet ezt vennünk: a nemzet egyetemes érdekeit és terheit vállukon hordozó jelelős férjiaknak a löméntelen igény közepelte a könyörtelen élet üteméhez kell alkalmazkodniok, s a ma lársadalmának az alaplörvénye ez lett: pusztuljon a gyöngye!

Egy ilyen társadalomban minden pillanatban várhatjuk a rettenetes összeomlást. Akkor pedig az intézmények közül semmi sem marad meg, csak ami egészen és teljesen önkéntességen épült fel! A Szeretetszövetség a magyar reformátusságnak egy halott Duna-ágába bocsátott új vizet. Először is azt mutatta meg, hogy a magyar falu népe nem olyan elvadultan önző, mint azt róla híresztelni szeretik és amint azt keserű tapasztalatok után szinte hajlandó volt elhinni a református egyház is. A tisztviselői jizetésekre épül fel ma úgyszólván minden társadalmi egyesület, kulturális intézmény, nemzetmentő levékenység. A Szeretetszövetség a magyar falu roppant önmagát megmentő akciójává vált őt esztendő alatt! Megmenti magát a falu azzal, hogy visszakapta a jóságába vetett hitét és magának ismeri fel azokat az intézményeket, amelyekkel szemben eddig csak dacos követeléssel, ennéljogva örökös idegenséggel és elégedetlenséggel tudott megállani. Merl amit más csinál a számomra, sosem elég nagyméretű, az igényeimet sosem elégíti ki teljesen: csak a magaméra mondom: jó így szegényesen is!

Őt év alatt a Szeretetszövetség arról tett bizonyosságot, hogy nem új intézmény, nem új alkotásokat létrehozó egyesülés csupán, hanem egy régen haldokló lelki képességnek: az áldozó szeretetnek a feltámasztó harsonáját fújja. Ezért nem szabad kilérnie előle egyellen magyar reformátusnak sem. Mi itt és így végzünk nemzetmentő munkát! Politikai divatok változnak, társadalmak újjáalakulnak, de szegények mindig lesznek velünk, s nyomorúság, elhagyottság terhét Istennel járó lélek nem háríthatja át mindig másokra. Valaki hitt a református egyház újjászületésében. Valaki nem szűnik meg alkalmas és alkalmatlan időben zaklatni engem is, aki írok, léged is, aki olvasod e sorokat, hogy amit meglehetünk ezért az elhagyatottságában reménytelenné és gyűlölködésre hajlamossá lett magyar népért, azt legyük meg. Amíg nem késő. Amíg nem jön egy új összeomlás, ami aztán maga alá temet kultúrát, hitet, nemzetet, egyházat.

A jóság addig él, amíg hiszünk benne: a szeretet addig él, amíg lettei vannak. Ha a magyar református egyház még nem aggott el végelgyengülésig, akkor a Szeretetszövetségben hinnie, s érette dolgoznia kétségekivül a legkényelmellenőbb, de legmagasabb feladata.

Soós Béla.

A negyvennégy debreceni püspök.

...Égig magasodó óriások nyomában lehajtott fővel megáll egy egyszerű sáfár. Az úton, amelyen tétova léptekkel megindul, előtte csúcsosodnak az egyháztörténelem óriásai... Ezekkel a szavakkal kezdte meg első püspöki beszédét Maklár Károly, a tiszántúli egyházkerület új püspöke. Nem érdektelen ebből az alkalomból, amidőn az egész Tiszántúl, de az egész ország is az új püspök beiktatásának ünnepét ülte, megemlékezni azokról, akiknek örökébe lépett Maklár Károly. Visszaforgatva a debreceni püspökök történetének poros lapjait, Balassa Menyhért udvari papjának élettörténetéig, az 1551. évben találjuk a megindulását annak az életfakadásnak, amelyet a debreceni püspökök fakasztottak meg a református egyetemes egyház és a magyar nemzet történetének életfáján.

Hevesi Mihály volt az első, a Balassa Menyhért udvarából és a szatmári lelkészségből Debrecenbe került püspök. Utána Tordai Demeter, a népszerű „Sebestyén pap”-nak ismert Boldi Sebestyén, majd Bogátsi Demeter. Az első négy püspök rövid ideig volt Debrecen püspöke, mert püspökségük ideje mindössze 11 esztendőt tett csak ki. 1562-ben választott meg a debreceni püspökök egyik legnagyobbika, a lánglelkű Méliusz Juhász Péter. Fiatalon, 25 esztendőskorában lett püspökké és az ő munkálkodása járult közre, hogy a debreceni zsinaton, 1567-ben elfogadták a II. Helvét hitvallást és a Heidelbergi Kátét. Mint prédikátor, de különösen mint páratlan szervező erő az alapját fektette le és az életlehetőségét teremtette meg a magyar református egyháznak.

1572-ben halt meg és a Czegléd-utcai temetőben temették el. Négy esztendeig Károli Péter, majd utána 9 évig Gönczi Fabricius (Kovács) György következett a debreceni püspökségben. A nyolcadik Bánffyvhunyadi Mogyoró Benedek püspök, akinek püspöksége alatt hajtották végre a naptárjavítást és a karácsony, húsvét, pünkösd eddig három napban ünnepelt ünnepeit kettőre egyszerűsítették. Utána három esztendeig Monai János következett. A sorban tizedik a nagy népszerűségnek örvendő Hodászi Lukács volt. Szónoki tudása, ékesszólása szeretetet és tekintélyt biztosítottak számára. Sokáig keseregtek a debreceniek utána és gyászukat fejezi ki a maga egyszerűségében a halálára költött vers:

Debrecennek utcáin,
Sírjaitok sorsolokon.
Szemetek ékességi
Nem jár már sorotokon?
Már egy jövevény se kérdi,
Hogy ha „Lukács pap” itthon
És ha egészségben vagyon?

Halála is „szónoki” elmúlás volt. A nagy szónokot a szószéken érte utól, prédikációja közben a halál. Utána Bethlen Gábor udvari prédikátora, a debreceni professzor, Melotai Nyilas István követte őt a püspökségben. Őt évig volt püspök, majd lemondott és a fejedelem székhelyére, Gyulafehérvárra költözött. Rövid ideig tartott püspökségének ideje, de a rövid idő alatt is reányomta egyéniségének bélyegét korára és vált kimagasló alakjává a debreceni püspökök sorának. Göntzi József, Bethlen Gábor feleségének, Károli Zsuzsánnának eltemetője, majd Margitai Péter, aki Bethlen Gáborral egy esztendő-

ben halt meg, következtek a püspökségben. A tizen-
negyedik Keresztesi Hermán István volt. Az ő
idejében lett Debrecennek három prédikátora és
ugyancsak az ő püspökségének idejéhez fűződik
Rakóczi fejedelem ajándéka, a nagy harang a „Veres-
toronyba”. Utána Szántai Molnár Mihály 1642-ben,
majd 1646-ban Diószegi v. Mihályt választották
meg püspökké. 1648-ban Hodászi S. Miklós halála
után pedig Szatmári Lázár Miklós következtek.
Tornai Pásztori István püspök idejében érte Debrecen-
t a török veszedelem. Shejdi basa a várost 300,000
tallerig megsarcolta, amit a debreceni polgárok rak-
tak össze. Nagyon megviselték a püspököt az izgal-
mak, különösen amikor a török pusztítás elől menekül-
ők is előzönlöttek a várost és súlyosbították annak
mar ügyis nagyon súlyos helyzetét. Püspökségéről
lemondott és elment papnak Tarcabra. Utóda Nógrádi
Mátyás püspök, a legnehezebb idők egyik legá-
dottabb kezű szervezője. A rabságba hurcolt papok
helyébe diákokat visz, maga is elmegy és az elhagyott
gyülekezetekben Igét hirdet, Úrvacsorát oszt, keresz-
tel és minden erejével azon van, hogy lehetővé tegye
a leégett templomok helyébe az új templomok fel-
építését. Megszerzi Apafy fejedelem támogatását.
Az ő nevéhez fűződik az erdélyi oláhok refor-
mátus hitre térítésének a kísérlete is. Halála után
Körmendi Péter, 1691-ben Debreceni Dormány
István, akit egy német zsoldos lőtt le orvul, majd
Diószegi Kiss István, utána pedig Apafi Mihály
kedves emberét Szilágyi Tönkö Mártont választották
meg püspökké. Kotsi Csörgő János idejében hét
zsinatot tartottak, köztük a nyírbátorit is, ahol
megengedték, hogy a papok leborotválhassák a
szakállukat, ami eddig tilos volt. Veresházi Tamás
püspök, a tudós következett a püspökségben, aki a bá-
zeli egyetem disz doktora volt és tudományos munkás-
sága elismerésül aranyérmét nyert. Huszti Sámuel
rövid ideig bírta a püspökséget. Halálakor a
síriratot a kolozsvári kollégium készítette el számára,
eredeti módon, amennyiben egy zászlóra hímezte
azt és a zászlót a szülőföldjének templomában,
Huszton helyezte el. A zászlót még ma is őrzik.
Generális inspektor címmel lett püspökké Rápoti P.
Mihály és utána következett a leghosszabb életű
debreceni püspök, Zoványi P. György, aki 101 éves
korában halt meg. Ő volt a szerzője a nevével elveve-
zett 103 cikkelyből álló Zoványi kánonoknak. Vecsei
János és Tatai Csirke Ferenc rövid ideig tartó püspök-
sége után Piskárkosi Szilágyi Sámuel következett,
a kiváló nyelvész, aki különösen a keleti nyelveknek
volt avatott mestere. II. József császár gyakran
hívta magához és az ő hatása is közreműködött
a protestánsok helyzetét lényegesen megkönnyítő
„Türeلمي rendelet” kiadásában. II. József és az
utána következő II. Lipót és az 1790. s 91-i ország-
gyűlés viharos idejének püspöke Szatmári Paksi
István volt, akit jóformán erőszakkal tettek meg
püspökké, mert semmiképpen sem akarta elfogadni
a püspökséget, az öregebb esperesek egyszerűen a
fejére téve kezeiket, mint püspököt megáldották,
így kényszerítve arra, hogy a püspökséget elfogadja.
Utóda Sinai Miklós volt, aki nagy harcosként küzdött
a protestantizmus szabadságáért. Erélye miatt a
„protestáns pápának” nevezték ellenfelei. Ellenségei
áskálódása miatt szabálytalannak mondták ki
választását, 12 esztendei pereskedés után megfosz-

tották püspökségétől. Halálos ágyán Diószegi Sámuel
elbízta, hogy a felette tartandó halotti predi-
kációban megmondassék: „...valamint én minde-
neknek megbocsátottam, úgy nékem is mindenkinek
megbocsátassanak...” Utóda a tudományoknak
élő Hunyadi Ferenc volt. Sok tudományos munka
hirdeti emlékét. Vecsei Sámuel diáki ruhának fekete
magyar papi dolmányt rendelt és az ő idejéből szár-
mazik az egyik legjobb énekeskönyvünk. Halála
után a nagy nyelvész, Benedek Mihály következett,
aki különösen az iskolaügy terén alkotott maradandót.
A harmincyolcadik püspök, a magyar református
egyház egyik legmarkánsabb és legkimagaslóbb
alakja, Budai Ezsaiás volt. Irodalmi munkássága,
tudásának kimagasló volta nemcsak az egyház,
de az egész magyar nemzet díszévé tette. A Magyar
Tudós Társaság már kezdetben tagjává választotta.
Utóda Szoboszlai Papp István, a nagy szónok volt.
Róla mondja a történelem, hogy amikor Ispotály
templomi pap korában a templomban prédikált, a
kinnrekedt hallgatóság létrákat támasztott az abla-
kokhoz és úgy hallgatta őt. Egyházi beszédei köz-
ismertek. 1855-ben kolerában halt meg. Utána őt
évig nem töltötték be a püspökséget, csak 1860-ban
választották meg az addig mint helyettes működő
Balogh Pétert, a negyvenedik püspököt. A Kistemp-
lom márványtáblája örökíti meg a nevét, mint aki
a magyarság egyik legnehezebb korában az ellen-
állással a meg nem alkuvó magyar példáját adta.
A Kistemplomban tartott egyházkerületi közgyűlés
elnökeként, amikor az osztrák katonaság a gyűlést
a császár nevében meg akarta akadályozni, Balogh
Péter nem engedelmeskedett, hanem a „Királyok
Királyának” nevében a gyűlést megnyitotta. Utána
negyvenegyediknek az imádságos püspök, Révész
Bálint következett. Imakönyvei imádkozó lelkének
visszasugárzásai. Patriarchális püspökök típusa volt,
akinek bölcsesége, egyéniségének kisugárzó varázsa
rabul ejtette azokat, akik a közelébe jutottak.
1891 őszén halt meg és a költő püspök temette:
Szász Károly. 1892-ben lett püspök Hegymegi Kiss
Áron, Tompa Mihály iskolatársa. 77 esztendő korá-
ban lett püspökké, de öreg kora dacára 16 évig
viselte tisztsége nehéz terheit. Dr. Eröss Lajos
követte őt a püspökségben, aki különösen a pietisztikus
törekvések ellen küzdött páratlan eréllyel.
Határozottságáról nevezetes volt. A negyvenegyedik
a debreceni püspöki székben Dr. Baltazár Dezső volt.
Neve még benne él a ma érzéseiben. Ő méltatni,
mint a debreceni püspökök nagy alakját, még a
történelem betöltendő hivatása. Az igazi református
öntudat és a keresztyéni önmegadás nagy tanítója,
aki küldetészerű hivatást töltött be a debreceni
püspöki székben. Alkotó püspök volt. Az ORLE, a
Kálvineum, a Debreceni Kálvinisták Templomegyesü-
lete, a Diakonissza intézmény felkarolása, kiépítése
és fellendítése, a Protestáns Hitelszövetkezet, a
Kollégium megmentésére megjárt amerikai útjai,
alkotó életének és tevékenységének ezernyi mérföld-
köve hirdetik alkotó erejét és a magyar nemzet
életében a nehéz évek alatt tanúsított törhetetlen
bizakodása és fáradhatatlan munkássága a „nagy”
debreceni püspökök sorába emelte őt. Szívének meleg-
sége, nagy megértése, sok letörölt könny emléke,
minden gyarló szónál ékebben s maradandóbban
örökítik meg a nevét az emberek szívében. 1936

augusztus 25-én halt meg Baltazár Dezső, a negyvennegyedik püspök.

S most a negyvenötödiket iktatták be a negyvennégy örökébe. Maklár Károly püspök azt mondta, hogy ez a negyvennégy püspök egy egész egyháztörténelem, s bár törpének mondja magát, aki dermedten néz fel az előtte járt nagyokra, mégis meggyőződésünk, hogy beleírja majd a nevét a debreceni püspökök történetébe s lesz részese ő is a debreceni püspökök alkotta „egyháztörténelemnek...”

U. S.

Az atheizmusról.

Emlékezetem szerint hatesztendős gyermek voltam, amikor először hallottam, hogy a falunkban egyik gazdaember istentagadóvá lett.

Bizonyos félelemmel, borzalommal jártam el néha lakása előtt.

Hallottam róla, hogy szép, napsugaras tavaszi napokon kiül egy székre udvarán. S a ragyogó napsugár mellett elmélkedik az odasereglett szomszédok előtt, hogy nincsen Isten...

Ez az atheista gazda, kevéssel azután meghalt. Eltemették szegényt alig negyven esztendőskorában.

Persze, mint gyermek nem tudtam felérni ésszel, hogy a kegyetlen sorvasztó betegség váltotta ki belőle az atheista eszméket, gondolatokat. Mert hát örök igazság marad: Mens sana est in corpore sano.

Később a gimnáziumban s az akadémián — hála Istennek — sem tanuló társaim, sem tanáraink között, atheistát nem ismertem. Azt tapasztaltam, hogy a fizika- és filozofia-professzorokat kevés alkalommal láttam a templomban. Dehát józan ésszel felfogva a dolgokat — nézetem szerint —, nem lehet elvárniunk, hogy a reális tudományok tanárai, áhítat és buzgóság dolgában felülmulják a vallás-hittan professzorait.

Atheista földművelőt gyermekkorom óta Kunmadarason láttam először egy multság alkalmával negyedféltizeddel ezelőtt. A mulatozó vendégek, mint akkori, ottani tájbeli segédlelkésznek felhívták figyelmemet ezen atheista felebarátunkra.

Emlékszem jól, hogy mindjárt odatelepedtem asztalához. Arra is emlékszem, hogy jófajta kúnsági bor állott előttünk egy félliteres üvegben.

— Hát miért lett istentagadó? — kérdeztem tőle az első kocintás után.

— Kérem szépen — mondá —, az erupció miatt. Mert hát nézetem szerint erupció folytán állott elő ez a világ, és erupció folytán fog elpusztulni.

Próbáltam én aztán érvelni Isten létele, hatalma, nagysága mellett. Az én atyámfia azonban folyton az „erupcióval” állott elő. S úgy láttam, hogy ezt a szót roppant szereti, mert hát több idegen kifejezést nem ismer.

Éjfél tájban aztán tanácsos dolognak láttam abbahagyni hitvédelmi tisztemet.

Féltem ugyanis az ötödik félliter kihozatalánál valami nagyobb méretű erupciótól...

Majd lekerültem a bánát áldott földjére, a béga menti magyaríttebei reformátusok közé.

Írhatom, hogy nincsen méltó kifejezés a magyar nyelvben, amellyel le lehetne írni ottani híveink

buzgóságát, mélységes vallásos érzését. Ha akadt volna közöttük egyetlen atheista is, a szó valódi értelmében agyonkövezték volna. S meg vagyok győződve róla, hogy ma is agyonköveznék.

Szóval — szerény tapasztalatom szerint — nem helytálló az az állítás, hogy temérdek atheista ember él soraink között.

Egy azonban tény. Az nevezetesen, hogy veszteljes idők, forradalmak — fájdalom —, dacára az itt elmondottaknak, kiválthatják a tömeg-atheizmust.

Ezt tapasztaltam például az 1918—19. évben.

Itt például a felsőtiszamentén, ahol máskülönbén buzgó, énekes református nép lakik, a forradalom meglehetősen felfordulást produkált. Különösen az 1919. év tavaszán, amikor az atheisták táborára mi felénk is megnőtt valamennyi vallásfelekezeti körében.

Ezen időből egy érdekes megfigyelést raktároztam el, amit ma már helyénvaló dolognak tartok elmondani.

A mi községünkben az 1919. év tavaszán meghalt a falu első bandájának klarinétosa. A gyászoló család egyik tagja megjelent előttem, hogy temessem el a klarinétost. Mégpedig a néptanács utasítása szerint stóla nélkül predikációval.

A kérelmet azonnal megértettem. Hiszen, aki a történelmet csak egy kicsit is ismeri, tudhatja jól, hogy amikor a papok ázsiója leszáll, ugyanakkor a zenészek, muzikusok presztízse a magasba ível. Mert hát igazsága van a régi pataki diákok ama nevezetes „szekeres” predikációjának: Hullámoktól hánytatunk az élet tengerén...

Sőt! minthogy koporsóra való pénz sem igen akadt, még a koporsó árának egy részét is nekem kellett megtéríteni.

Emlékszem jól, hogy temérdek nép volt a temetésen. Felvonult a karhatalom, a vörös őrség is. Különben is a zenészek temetése, ahol bizony muzsikálni is szoktak, szenzáció számba megy minden faluban és városban.

Beszéltem én aztán a szegény klarinétos felett, amint csak tőlem telt. Talán túlonult is megdicsértem a mi barnabőrű atyánkfiait. Méltattam ázsiai eredetüket s a muzsikának a bánatos szívekre való jótékony hatását. Majd vittük kifelé a halottat Beethoven gyászindulója mellett.

A siri beszéd után rákezdte a zenekar a szokásos mélabús nótát: Kilencet ütött az óra, estve van...

Majd egy csapat cigány szaladt a félig behányt sir felé s arcukat az égfelé tartva, kiáltozni kezdték a szegény klarinétos nevét. Aztán felém szaladva, a palást alól kiragadva kezeimet, csókolgatni kezdtek... Szóval ma sem értem miért, ezekben az irtózatnapokban, valóságos tüntetést rendeztek a papi tisztség mellett.

S nem megy ki a fejből az a képzet, ami ekkor úrrá lett felettem.

— Nincsen Isten! — így beszélnek ma az emberek —, gondolkodtam a sírhantokon zöldelő pázsit és virágok láttára.

— Van Isten! S mindig lesznek papok, próféták, akik az Ő szent igéjét hirdetni fogják. Megalázhatják, megszegyenyíthetik, elpusztíthatják őket, Isten nélkül s az Ő prófétái nélkül az emberek csak állatok lesznek csupán, — állapítottam meg hazafelé lépdelve.

Így történt ez az 1919. év tavaszán. Dehát, hogy többet is mondjak: Nunc venio ad rem.

Nemrégén, világszenzációvá nőtte ki magát, a már lemondott angol király bekövetkezendő házassága. Baldwin miniszterelnök több ízben kijelentette, hogy a király házasságánál tekintettel kell lenni a dominiumokra...

Londonban — mint tudjuk — valósággal tüntettek a tömegek a tervbevett házasság mellett.

Meg vagyok győződve róla, hogy hasonlóképpen tüntettek volna mellette akármelyik európai metropolisban. Sőt nálunk Magyarországon is, nemcsak Budapesten, hanem vidéki városainkban, falvainkban is, Bugacon, Piriócson.

Azt azonban sehohsem olvastuk, hogy Kairóban avagy Bombayban hasonlóképpen tüntettek volna a tervbevett házasság mellett.

Dehát miért?! Egyszerűen azért, mert a dominiumok egynemelyik tájéka, a próféták ősi hazája...

Hiszen olvashattuk nem régen, hogy a perzsa sah felesége bizonyos térdig érő divatos ruhában jelent meg a templomban. S a szegény perzsa pap azonnal felszólalt, hogy a királynénak is méltóztassék földig érő ruhában megjelenni a templomban.

Ekkor aztán a hatalmas sah megizente a lelkek jámbor pásztorának, hogy huszonötöt vágat rája, ha még egyszer bírálata alá meri venni a felséges asszony öltözködési módszerét.

A legközelebbi alkalommal aztán, a sah személyesen vezette feleségét a templomba. Gondolta, hogy a nagy tekintély hangfogót helyez a szegény pap szájára. Azonban tévedett. Amint a templomba értek, a szegény, egyszerű perzsa pap, újból szóvá tette a királyné párizsi szabású ruháját s finom selyemharisnyáját.

Ekkor a sah kiadta a rendeletet az őrálló katonáknak: Fogjátok meg a papot s hegedüljete rá huszonötöt.

S a szegény pap kiállotta a huszonötöt. Aztán tovább ment...

Amikor nemrégén ezen tényről olvastam, sokszor eltűnődtem azon, hogy voltaképpen mi ez!?! Honnét merítette ez a szegény pap ezt a rettenetes bátorságot?

Kétségtelen dolog, hogy a „hit”, a fanatikus hit ösztökélte a szegény perzsa papot, ama meg-szégyenítést, halált megvető bátorságra.

De rájöttem más valamire is.

Európa a gyárak hazája. Nálunk a gyárak, a gépek hatalma mellett „mechanizálódik” lassanként a vallásos élet is.

A szegény mohamedán imám, hodzsza avagy buddhista előkönyörgő nem igen ismeri az európai mentalitást; az állami támogatást, segélyt...

Hiába, ők messze, nagyon messze élnek, a puszták, a sivatagok hazájában.

Jól mondta Baldwin: A dominiumok...

Igen! A dominiumok!...

A próféták hazája ma is megvan.

A gyárkérmények hazájában — nálunk — haladhat minden a maga medrében, úgy ahogy elindult...

A nagy, pogány atheizmus miatt összeomolhat Moszkva, Szentpétervár, Párizs, London s a többi európai metropolisok, akárcsak egykoron Babylon és Ninive.

Ázsiában, Afrikában azonban a futó szellő, vala-

honnét az ég magasságából tovább zúgja Isten üzenetét: Én vagyok a te Jehova Istened (2. Mózes 20:2).

Erről beszél Baktay Ervin nagy utazónk is, aki Ázsiából várja a keresztyénség reneszánszát.

Isten hatalmáról s a próféták hazájának örökkévalóságáról elmélkedik Jézus az Istenfia is, amikor Jeruzsálem romjaira célozva így beszél: Mondom néktek, ha ezek megszűnnek, a kövek fognak kiáltani (Luk. 19. 40.).

Baráth Imre.

Én vagyok az út . . .

Írta: Veesery János.

Ján. ev. 14. 6.

Jézus jöttének titka, személyének lényege, tanításának rejtélye oldódik meg ebben a grandiózus mondatban. Költői erő viharzik a kifejezésekben, de a hívő számára többet jelent, mint poétikai szépséget. A hívő számára jelenti az üdvösség útját, a megigazulás és örökélet lehetőségét. A hívő számára erő és fény, oltalom és üdvösség. A hívő számára isteni hatalmat jelent ez a mondat, a hívő számára ez maga a megtestesült Ige: Jézus!

Jézus az út; születésében lehajol a földre a csillagos ég — angyalok szállnak le azon az éjszakán. Égi szavukban benne van Jézus egész földi útjának programja: Dicsőség a magasságos mennyekben az Istennek és a földön békesség, és az emberekhez jó akarat! A mennybemenetel hitében pedig Jákóblétrát mutat az Úr, amelyen a Benne hívők feljutnak a messzi mennyig. Istentől jött, Istenhez megy; Ő az út, tehát minden ember számára Istenhez: „senki sem mehet az Atyához, hanemha én általam”. A Jézus-nélküli istenkeresés vagy a csillagok mögött hiszi az Istent, aki mint egy óriási kéz, elindította a világot és azóta az Ő nyugalmanak örök szombatnapja borul a világra. Életek roppanhatnak össze, nemzetek múlhatnak semmibe, de a mélységekből nem jut Hozzá a kiáltás. Trónok dőlhetnek le, világbirodalmak rendülhetnek meg, csillagok robbanhatnak szét, mindegy(!) — Isten az örök csend, aki épolyan közönnel szemléli mindezeket, mint egy kis katicabogár halálos vergődését füvek és virágok között. A Jézus-nélküli istenkeresés másik tévedése az, amely szerint az Isten mindenkiben benne van; a porszemben és a menekülő bogárban, amit eltaposok, épúgy, mint a fölöttünk iramló fellegekben, a lombusogásban, csengő patakok ezüst kórusában, a borongó hegyeken, sóhajtó erdőkben, zúgó, nagy vizeken, mindenütt és mindenben. Ő a szívünkben dobbanó élet, csillagokat lendítő láthatatlan kéz, Ő a viharok és földrengések rettenetes ereje, de a körülöttünk suttogó esti szél is, csillagfény, napsugár és illatár. Egyik olyan nagy tévedés, mint a másik. Az Isten Lélek — mondotta Jézus —, és ebben megoldódik minden rejtély: mint Lélek mindenütt jelen van, mindeneket átfog és mégis-mégis mindenkétől független marad. Abban pedig, hogy Jézus kiemeli az emberi lélek értékét Isten előtt, megmutatja az utat, az egyetlen utat Istenhez. Az Isten Lélek, az emberi lélek pedig az isteni Lélek rokona. Lélekben mindig találkozhat Ővele, átölelheti Őt és egyesülhet vele. Ismerd meg és őrizd meg lelkedet, hogy

megismerhesd és megtarthatd szívedben Istent, aki maga is Lélek. Ismerd meg Jézust és rajta keresztül, de egyedül csak Ó általa Isten közelébe juthatsz. Jézusban ismered meg lelkedet, lelkedben megismered Istent.

Jézus az út; jászolbölcsőjénél pásztorok és királyok, tudatlanok és bölcsök találkoznak. Ő lesz az út emberi szívtől emberi szívhez. A szeretet útja, amelyen az életet is feláldozza övéért, irgalom útja, ahol a samaritánus mindig lehajol az élet jerikói utasaihoz, a megbocsátás útja, ahol ellenségei számára is bocsánatot könyörög az ember az Úrtól. Paradoxonok titkos útja Ő: szegénnyé lesz, hogy lélekben gazdagítson, megvetetté, hogy felemeljen, meghal, hogy feltámasszon a bűnből új életre, földre száll, hogy az égbe készítsen utat. „Szeressétek egymást; amint én szeretlek titeket, úgy szeressétek ti is egymást.“ Nemcsak a vér jut szóhoz többé a szeretetben, hanem a szeretet lelke sugárzik az idegen, sőt az ellenség felé is, akiben szintén testvért keres és talál; így lesz Ő út minden emberi szívtől minden emberi szívhez.

Jézus az emberiség útja. Nélküle üres komédiává törpül a történelem, a művészet elveszti mondanivalóját, a dzsungel erkölcsi szintjére szédül vissza az ember. A világtörténelem útja Jézus nélkül háborúk kaotikus értelmetlenségében vész el: alkotunk, hogy legyen, mit lerombolni! Jézus Krisztusban látjuk meg, hogy minden gyalázaton: Kaini lobogáson és Jákóbi tusákon át is teremtés hajnalától utolsó ítélet estéjéig Isten felé zarándokol az emberiség, míg kitölti Isten Lelkét minden testre és Isten dicsősége sugárzik át mindenben. E felé a cél felé út Jézus az emberiség számára. És ez az út a teljesség és az Istenhez való megérkezés diadalmas útja!

Tudomány és irodalom

A tiszántúli egyházkerület multjából.

Szoboszlai Pap István püspök naplójegyzetei.

Közli: Dr. Nagy Sándor.

Egyházkerületünk levéltára hatalmas kötetek egész sorozatában őrzi Szoboszlai Pap István püspöknek (1841—1855) „magánjegyzőkönyveit“. Ez írásokból fogjuk most folytatólágon közölni azt az összefüggő részletet, mely az 1849. évi augusztus havának második napjától kezdődőleg az év végéig Debrecent és egyházkerületünket érintő eseményekre terjeszkedik ki. Sajátságos összefonódása ez az írás a magánnaplónak és a hivatalos iktatónak. Pusztaszórakozásból is élvezetes olvasmány e sokszor önvalomás számba menő feljegyzés-sorozat, de a történeti kutatás számára is értékes kútfő, mert sok ismeretlen adatot vet felszínre és számos esemény-összefüggést világosít. Mindkét szempontnak akarunk szolgálni a közrebocsátásával.

Szoboszlai Pap István életét és munkásságát jól ismerjük. Nemrégiben is (1933) szép és értékes tanulmány jelent meg felőle Dr. Varga Zoltán tollából. Mindazonáltal nem árt, ha mi magunk próbálunk közelebről beletekinteni ennek az érdekes, a maga

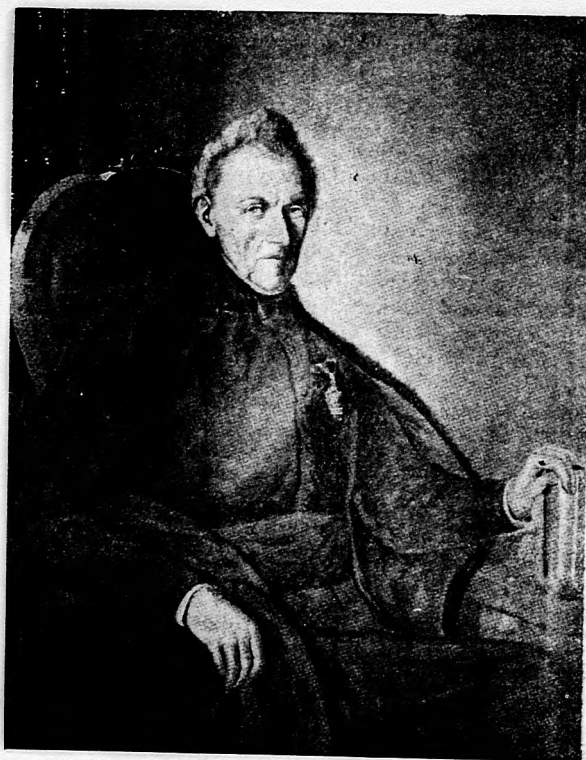
korában sem egyformán értékelt, ma sem eléggé tisztázott jellemnek lelki képébe bár csak olyan igénytelen lencsén át, minő e napló is.

Szoboszlai Pap István a negyvennyolcas szabadságharcra következő abszolutizmus korában általában népszerűtlen volt. Azzá tette magát a helyzetbe való beletörődése, sőt a kormány kegyének szóval és tettekkel való keresése, túlzott loyálisága révén. Nagy bűn volt ez akkor. Szoboszlai azonban nem fájlalta népszerűsége elvesztését; ment a maga útján. Érdek és számítás vezette talán? Ahogy vesszük. Annyi bizonyosnak látszik, hogy a maga érdeke nem irányította. Konzervatív és loyális érzelme meggyőződésből fakadt. De ami kitűntetést, királyi tanácsosságot ezért már a szabadságharc előtt kapott, azt ő nem kereste, csak elfogadta. Ellenben azt az évi járadékot, melyet neki az önkényuralom idejében a kormány felajánlott, már elhárította magától, holott családalan ember létére is szükösen élt, sőt halálával is csak adósságot hagyott hátra. Ami egyéni meggyőződésen túl tehát cselekedeteit irányozta, nem saját, hanem egyháza érdekében beállított lelki rugó volt. Nehéz időkben nehéz szerepet vitt: diplomatává kellett lennie. S szerepét sikeresen töltötte be. Egyháznak s a Kollégiumnak a válságos idők ellenére is meglehetősen nyugalmat tudott biztosítani. Ellenben egyházalkotmányunk vakmerőbb megtámadtatása s az iskoláink elnémetesítésére irányuló törekvések mihamar bekövetkeztek, mikor meghalt.

Ez érdekes léleknek világába engednek közvetlen beletekintést a közölt naplójegyzetek.

Debrecen, 1937 január hava.

Dr. Nagy Sándor.

Szoboszlai Pap István püspök.

Augustus 2.

A forradalmi korszak bevégeződött.

Új korszak.

Mik a föntírt napon történtek, azokat feljegyezni toll nem bírja.

Debrecennek, az évszázadokon át békében élt, mindig békeszerető Debrecennek határában, sőt éppen alatta, a Köntöskerten túl, nagyszerű ütközet! — Istenem! Miket kellett nekem — óh! miket kellett nekem megérnem, meglátnom! — Irtózatos, örökre irtózatos nap Debrecenre nézve, melyre ez napnak estvéjén csaknem egészben ráillett: Haec facies Trojae, dum caperetur, erat.

Mikor ebédemet végeztem, káplánom tiszt. Tóth Károly úrral, ágyúszót hallottunk. A kis kertbe lemenvén, nem egyes ágyúnak szavát, de folytonos ágyúropogást hallottunk. Nem volt többé kétség, hogy ütközetre került a dolog, Nagy Sándor serege és az Újváros felől jött császári orosz seregek között.

Felmentem a városházához. Tömérdek nép mindenütt. A Tanács együtt. Csakhamar láttuk a Nagy Sándor munitioszekerét sebesen jönni, hogy új munitiót vigyenek. Az ágyúszó hol közelebb, hol távolabb. Egyideig a kimenet kétségesnek látszott. Azonban már négy órákor teljes megfutamlása a magyar seregeknek. Összelőtt ágyúk, megsebesültek vérezve. Teljes szétfutás, szaladás. Nem sokára kozákok nyargaltak be, nyargaltak szét borzasztó kiáltások között.

Én egyébiránt is régóta erőtlenedő, reszkette néztem a soha meglátandóknak nem vélt jeleneteket. Reszkettem testemben; lelkelem rettegett.

Végre elkezdődött a győzelmes orosz császári hadak bevonulása, ének és muzsika közben. Úgy látszott, nincs száma a roppant sokaságnak. Több óráig tartott a bejövétel.

Én a Tanáccsal mindig a piacon... ulgás végett. Különösen Herczeg Paskievicsre függesztetett a várokozó figyelem. Hat óra után csakugyan jött egy csapatnak élén. Mi elébe mentünk, ameddig mehettünk. Üdvözöltetett Uhrinyi úr által. Felelete az volt, hogy a közelebbi alkalommal igaz meg volt elégedve Debrecennek magaviseletével: utóbbi viseletét azonban még nem tudja, meg fogja vizsgálni, és akkor adand feleletet.

Tornyainkra s a városházára, s házakra kitett háromszínűek helyett, már a bejövétel előtt fekete-sárga zászlók tűzettek föl.

Hét óra után gróf Zichy Ferenc Ő Exciája, csász. kir. Országos főbiztos, megjelent közöttünk a városház előtt; szállást parancsolt magának tizenhat szobából állót. Minthogy ilyet mutatni nem tudtunk s ezt városi főkapitány Csapó János úr jelentette, haragra lobbant és káromkodva kérdezte Ő Exclja, hogy talán tréfálni akarnak vele? Végre elvezették, megnézni a Kaffka-házat és többeket. Beszállott Kardos úr házába s maga a prof. Révész úr üresen lévő lakát foglalta el.

Bésötétedvén az idő, haza tekintettem. A nagy piac és minden utca füladásig tömve orosz lovasokkal különböző ázsiai emberfajtából, — a gyalogság há-

zakhoz oszolván, ezek is mindenfelé tömve teli lévén. Az én utczaajtómra Generalis Tr...y neve volt felírva. Már ekkor káplánom szobájának ajtaját kozákok betörték. Azonban tovább semmi erőszak lakhelyemen nem történt. Káplán úr reverendát öltvén s úgy szólván hozzájuk, a kozákok eltávoztak.

Visszamentem a városházához s ott voltam X óráig. Nagy nehezen ekkor hazavergődvén, még ekkor sem találtam itt a Generálist, kit pedig Adjutánsa és cselédei több itthon kerestek. Végre egy ifjú főhadnagy jelentkezett, hogy a Generális már más szállásra ment, ő kívánna hozzám bejönni. Felajánlottam neki az utczára eső három szobát. Beszállott harmadmagával. Vacsorához ült ötöd magával XI óra után.

Rettenetes nap. De engem az vigasztalt, biztatott, éltetett, hogy jobb jövődő kezdődik ez nappal s eljövend a békének, a törvényes rendnek általam mindig szívszakadva óhajtott ideje. Fejős tehenem végkép oda marada.

Augustus 3.

Mindjárt reggel a városházához mentem. Hódoló üdvözletre megjelentünk a városi előljárással Nagyméltóságú gróf Zichy Ferenc csász. kir. teljhatalmú országos Főbiztos Ő Excljánál. Ki is polgármester úr által üdvözöltetvén, válaszolt: „Hogy Debrecen iránt jó indulattal viseltessék, mint viseltetik is, már csak az is kötelezi, hogy tiszteletbeli polgárrá már azelőtt is neveztetett. Ígyekszik jelenleg is kibizonyítani hajlamát. Be tudja látni, miképp a város nem tehetett arról, hogy rá jött ama csorda s itt tanácskozott országgyűlési formában; Politicumokba ezúttal nem fog avatkozni; ez másnak lesz teendője. De annyit kimond, hogy különbséget tud s fog tenni azok között, kiket az események rohama, csábítás, félelem, kényszerültség sodort be a forradalom árjába és azok között kik szándékosan esküdtek agitátornak lázítók, vezérek voltak. Midőn amazokat kimélve..., ezek ne keressenek nála — mert nem találálandanak — kegyelmet, sőt a legszigorúbb bírójuk lesz.“ sat.

Utóbb — nem mindnyájan, mert Ő Exclja némelekkel dologhoz fogott a szomszéd helyiségben requisitiókat ki akarván vetni — átmentünk Herczeg Pasquievichhez udvarolni. Ott egyideig én és kisprépost úr a Herczeg házi orvosával Deakul beszélgettünk a forradalomról, stb. Megvárta a Herczeg, amíg gróf Zichy Ő Exclja megérkezett. Akkor az Uhrinyi úr szónoklatára röviden azt felelte: Abból ítélendi meg a várost, amint teljesíteni fogja a requisitiókat, stb.

Hozzám egy új, igen jeles, németül tökéletesen beszélő főhadnagy jött szállásra. Most már csak ketten maradtak itt. Ez utóbbi azt közölte, hogy előtti estve betegeket akart egy... hozzám beszélő lésolni — e csapástól megmenekedtem.

A délutánt is a városháznál töltöttem. Beszéltem gróf Szirmay István ő gnával.

Augustus 4.

Délig a városházánál időztem. Azonban sehová nem mentünk tisztelkedni, a határtalan zürzavar foglalkoztatása miatt előljáróink nem is munkálhatnak.

Délután 5 úgyszólván 6 h-kor történt ott motoros fegyverek után... Még később jelentette Prof. Kerekes Ferenc úr, hogy ugyancsak az orosz kozákok a főiskolai könyvtárba betörték, a pénzgyűjteményből néhány darabot elvittek, egynéhány kémiai készüléket összeromboltak, míg nem a könyvtári felvigyázó Révész Imre hivatott, amikor elszaladtak.

Aug. 5.

NB. NB. Reggel mindjárt megjelent nálam két ösmeretlen úri egyén. Mint kérdésemre adott feleletből megtudtam, a Politzeyi hivatalhoz tartozók voltak s egyiknek — ki velem beszélt németül — neve Georgevits.

Ez előadta, hogy gróf Zichy Ferenc Ő Exctjának ama parancsát hozzák, miszerint holnap, f. hó 6-án én a nagytemplomban istenítiszteletet tartsak, hol is a tanításban mind azok, miket a forradalom alatt szöszékből beszéltünk, visszahúzódnak lesznek, különösebben azok, mik az én Martius 11-ki háláadó könyörgésimben foglaltattak; továbbá a népek tudtára adandó, hogy immár a törvényes király, I. Ferencz József Ő Felsége elfoglalta thronusát s ezentúl senkinek másnak csak Ő Felségének és parancsainak tartozik mindenki engedelmességgel. Végre hálát kell adni a szövetséges seregek győzelméért.

Én kérdésbe tettem: nem akarná-e írásban közölni velem e k. Parancs tartalmát? Nem — felelte, csak szóval kértem, hogy adná írásba nekem a pontokat, nehogy valami elmellőztessék, hallgassa meg. Igérte. — Én tehát németül fejegyeztem a hallott pontokat, előtte fölolvastam. Nyilvánította, hogy úgy van. — Ekkor tőlem bizonyítványt kért a parancs átadásáról. Én azt kiadtam s nyilatkozatba tettem, hogy kötelességem szerint a magas Parancsot teljesítem.

Azután mindjárt összehívtam értekezésre belső paptársaimat: közlöttem velök a Parancsot. Megkérdeztük Elöljáróinkat is kéz alatt, kik is odanyilatkoztak, hogy teljesíteni kell minden parancsot s ők a város érdekében is így kiszöjják.

Elmentem paptársaimmal gróf Zichy Ő Excljához hódolatra. Az én üdvözlő s hódoló szavaim után Ő Exclja elsöben is — Tóth Mihály tisztársamhoz függesztett szemekkel — a bajusz- és szakál-viselet miatt botránkozását nyilvánítván, azt mondotta, hogy első jelül engedelmisségünknek azt tekintendő, ha ezek haladék nélkül letétnének. Továbbá hosszason beszélt a forradalomról. Ez is, monda, mint régebbi forradalmi országunknak, vallási-felekezeti szint viselt magán; a protestánsok szerepeltek benne főképp, előjogokat kívánván maguknak nyerni, más felekezetek jogainak megszorításával stb. De a kormánynak gondja lesz rá, hogy ez ne történjék. Ismételte, hogy különbséget tud s fog tenni a szándékosan s gonosz akarattal működött izgatók és azok között, kiket az események rohama stb. sodort bele az árba. Több ízben tért rám egyenest; monda egyszer, hogy én hitfelekezetem által kitereltem; monda más ízben, hogy a haza előtt köztiszteletben vagyok. Sat.

Én megindultan és sírva, egy pontjára beszédjének, mely a felekezetekre vonatkozott — bocsánatkérés mellett —, észrevételeimet nyilvánítottam,

hivatkozva a multévi miniszteri értekezlet alkalmával követett eljárásomra, mely csakugyan az összes protestáns gyűlés által elfogadtatott. Ebből kiindulva állítottam, mintha Isten ítélőszéke előtt volnék, hogy soha bennem, de hitrokonaimban is, más hitű honfitársaink elnyomására szándék és gondolat nem volt, de nem is leszen. Lecsendesedve hallgatta és reá semmit nem válaszolt.

Átmentem a vett parancsra, jelentve, hogy hódoló engedelmisséggel fogom teljesíteni. Előadtam azonban két észrevételemet. 1. Mindent revocalni egyszerre nem tarthatom a céllal megegyezőnek. Lassanként jutott a nép oda, a hová ment végre. Elsöben törvényes úton járt az ügy, utóbb tévedt a forradalmi útra. Most egyszerre ellenkezőt hirdetni: vajjon megállhat-e a szólás tekintélyével, hitelével? Nem szül-e botránnyt, eszmekavarodást a népben? Sat.

Felelt Ő Exclja: „Én helyeslem — monda — ez észrevételt s a Nagyságod belátására bízom a dolgot.”

2. Hálát adni a győzelemért. — Excellentiád — így szölkék — látta már — mert forgott a városban — népünknek jelen inségét és nyomorát. Excellentiád ügy ösmertetik s tekintetik, mint vallásos lélek. Bizom tehát böles ítéletére: nem ellenkeznék-e a vallásosság érdekével, hálát mondatni most a néppel a rá szállott csapásért? Sat. — Erre is hasonlóan felelt.

Kérdeztem: nem parancsol-e valamit felolvastatni? Nem parancsolja-e elmondandó beszédemet előre bemutatni? Nemmel felelt, rám bízván mindent.

Az istenítisztelet óráját — monda — Herczeg Pasquievics fogja meghatározni.

Ezzel elbocsátott bennünket, mint nyilván látszott, megengesztelődve.

Délután, Markovics úr egy orosz Obestert hozott hozzám, ki a főiskolai könyvtárt kívánna látni. Fölmentem oda. Akkor láttam a károkat.

Éstve egy darabig a városháznál voltam; inkább is Fésös úrral értekeztem Textusról, stb.

Késön jött hozzám egy polgár, jelentvén gróf Zichy Ő Exctjának amaz izenetét, hogy holnap XII órakor kell tartanunk az istenítiszteletet Herczeg Pasquievics parancsolata szerint.

NB. Ma korán reggel jelentette Szarka úr, hogy neki tudtára adatott leendő befogatása.

Nekem pedig — a városház grádicsain találkozóvan velem — igen jelentékeny hangon mondotta kereskedő Kardos László úr, hogy — egy részről örvend fölüláthatni engem betegeskedésem után, másrésztől még több lelki erőt kíván a későbbi nehezebb órákra, napokra.

Aug. 6.

Reggel három órakor felkelvén, hozzá fogtam a predikáció készítéshez. Nyolcz órakor már fölolvastam e végre meghívott paptársaim előtt, a könyörgéssel együtt.

Kilenc óra tájon hozzám jött Drevenyák Ferencz Őnagysága gróf Zichy Ferencz Ő Exctjától küldetve megkérdezni: van-e tudtommal, hogy XII órakor kell harangoztatni? Feleltem: van. Beszélt ez alkalommal több tárgyról. Előhozta Tóth Mihály urat s kimondta, hogy reá még több és nehezebb dolgok várnak a tegnapi dorgálásnál.

Dél közelgetvén, már XII óra előtt jóval megkondultak a harangok, zavarból.

NB. A nagytemplom előtti téren az orosz császári katonaságnak roppant fényű ünnepélyes istentisztelete volt X órakor. Annak következtében — de mind eddig nem tudom, mikép? — lett, hogy előbb harangoztak nálunk XII óránál.

Utána nézvén s előbb a városház előtt megállván, rendelést tettem, hogy még egyszer harangoztassunk. Úgy lett.

Templom felé indultam. Már akkor Herczeg Pasquievics s a roppant számú Generalitás — főtisztviség satb. bement templomunkba. A miatt nem tehettem, miről pedig rendelkeztem volt, hogy mi papok az ajtó előtt várjuk s vezessük be a Nagyokat.

Bementem tehát Paptársaimmal. Már akkor teli volt a templom.

Az első széken ültek: Nagyherceg Constantin, Főherceg Pasquievich, egynéhány fő-Generális. Amazoknak háta mögött gr. Zichy Jenő Ő Exctja. Éneklés után, szöszékbe mentem; rövid előima után prédikáltam. (Ament mondván, a Királyi Felségre kívánt áldás után: nehány felkiáltás hallatszott) aztán bezáró könyörgés.

NB. Csudálatos volt a mély csend, figyelem, mellyel predicationomat hallgatta a gyülekezet, noha egészében idegenekből, nyelvünket nem értőkből állott. Az orosz császári nagy tisztek szeméiket rólam le nem vették. — A két említett nagy és főparancsnok, szembetűnők voltak — folyvást füleikbe sugta beszédeimet gr. Zichy Ő Exctja.

Amint lejöttem a szöszékből mind kiindultak a nagyok, s e miatt kikisérnünk sem sikerült, pedig ezt is meghatároztuk volt.

Azonban utánnuk indultunk. — A nagy sereg defilrozott a két Herczeg előtt. Ekkor ők is megindultak Constantin nagyherceg szállására — az Orbán-házba.

Mi utánnok mentünk. — A közben, Csász. Kir. Biztos (mint róla mindjárt értettem) Aszalai úr hozzáam jött, ily szavakkal: Éljen a derek szónok; meggyőződésből beszélt. Mondta, hogy a parádi fűrdőben időzött velem hajdan. Érti tőlem, hogy a Nagyhercegnek hódolatára szándékozunk menni; maga elment addig s mutatott egy éppen utánnunk jövő Generálisra, kivel ezt közölte.

A mint mi a grádieson felmentünk, már ott volt az ajtóban s kinyitotta azt előttünk. (. úr szösbája).

A Nagyherceg Constantin, főherceg Pasquievics az ablaknál állottak. Constantin mindjárt indult felém. Én szólani kezdtem, ő pedig kezemet megfogta. Röviden üdvözlettem, megköszöntem, hogy templomunkba jött, kegyelmébe ajánlottam magamat s tisztársaimat. — Igen nyájasan így válaszolt: Nie war mir so Leid, wie heute, dass ich nicht ungarisch kann, weil ich Ihre Rede nicht habe verstehen können. Doch der Graf Zichy war so gut, er hat mir sehr viel von Ihrer Rede erklärt. Es freut mich sehr, dass ich Sie hier sehe.

Ez alatt Herczeg Pasquievich hozzáam jött s így szólott: Ich danke Ihnen; Sie haben die Wahrheit gesagt. Ezzel a Nagyherceghez fordult s úgy folytatta orosz nyelven beszédét, melyet a Nagyherceg nekem németül elmondott. Foglalatja: hogy a főherceg igen meg volt elégedve s nekem köszönetét

jelenteti. — Újabb nyájas kéznyujtása után, mi eljöttünk.

NB. Későbbben, a nálam szállásolt orosz cs. tisztektől érttettem: Minő általános enthusiamust (e kifejezéssel éltek) gerjesztett legyen mindnyájukban prédikáció; mennyire óhajtozzák azt saját nyelvökön olvasni. — Obester Woronetzky pedig mindjárt megkért egy orosz Herczeg nevében, hogy irjam le azt s adjam által.

NB. Estve gyertyáért küldöttem a bóltoshoz s azzal jött vissza cselédem, hogy a Kossuth-bankót nem vették el.

Muraközy Gyula: Kiáltó szó. Tanulmányok, előadások, prédikációk. Budapest, 1937. Sylvester Rt. kiadása. Ára 450 P.

A háború után a prédikátorok, főleg Ravasz László hatása alatt megpróbálták, hogy az evangélium ősi igazságait modern formában juttassák el a gyülekezetekhez. Nem tettek mást, mint a mai ember követelményeihez alkalmazkodtak és utat nyitottak a pszichológia és az esztétikum rejtett külfőihez is. Így egy olyan prédikáció-irodalom alakult ki, amelyben nagyon sokszor ezek a kulisszák léptek előtérbe és eltakarták a belső tartalmat. Lassanként a városi gyülekezetek is hozzászórtak ehhez a formához és igényeik előtt letörpült az az igehirdető, aki nem tudta megtalálni az utat a hallgatóság esztétikai szempontjaihoz.

Az új kor igehirdetésében Muraközy Gyula mindig eminens helyet foglalt el. Szava túlhangzott már Kecskeméten is, amióta pedig szavát a Kálvin-tér rádiószöszékéről halljuk, az egész Magyarország előtt mennek élményszámba prédikációi. Ő is belátta, amit rajta kívül sok más mai prédikátor, hogy a prédikációnak nem annyira műalkotásnak, hanem „szívig nyilalló vádnak és hívásnak kell lennie“. Új prédikációs kötetének előszavában azért így ír: „Az igehirdető rájött arra, hogy nem is annyira a mai emberhez kell közelebb lépnie, mint inkább a kijelentés tűzben és lángban égő Sínai hegyéhez. Nem azért szállt el a lelkek felett az igehirdetés, mert messze volt tőlük, hanem azért, mert nem volt teljes az Ige benne. Mindig többet magából az Igéből és mindig élő és remegő emberi lélek áttüzesedő hitén át, ez a mai igehirdetés legnagyobb parancsa. Ezért a betűk már csak koporsók, mert az igehirdetés élő szó, csak annak a számára építő a prédikációolvasás, aki előtt a halottak kikelnek a koporsóból, aki előtt a könyv lapjai nem takarják el a gyülekezetet és az igehirdetőt, aki úgy olvas, hogy hallja a beszédet.“

Muraközy Gyula könyvében elérte célját. A szavak mögött megelevenedik a prédikátor aggódo, intő és dorgáló egyénisége, amelyen keresztül az Ige diadalmas erővel érkezik hozzánk. Beszédeinek könnyűségét egyszerűbbnek, ziláltabbnak és szegényebbnek mondja, azonban a szavakból, sőt a beszédszerkesztésből a legtöbbször kiszól az igehirdető, aki kezében lantot tart, de úgy, hogy ezen keresztül is az Ige szól, panaszol, vádol és követel. Prédikációi nagyrészen modern homiliák, sokszor nem takarják el és nem merítik ki teljesen a textust, de ezt ma már minden igehirdetőnél érezzük, aki nem kultiválja az exegetikai prédikációt, a tulajdonképpeni egyetlen igazi prédikáció-formát. A beszédekben azonban a mai ember szól, egy valaki a gyülekezetből, akinek az

élete éppen olyan, mint a többieké, éppen úgy tele van szenvedéssel, megpróbáltatással és lelki harcokkal és mégis több, mert beszédeiben benn van a megrendítő találkozásból kapott boldogság. Ebben van Muraközy Gyula nagy ereje. Ismeri a mai ember életét, nem felülről kezeli a témát a szöszék magasságából és tud bizonyosságot tenni. Kiáltó szó, aki nem messzeségből kiált, hanem egészen közletről, úgy, hogy hallani lehet a szíve verését: ez a prédikátor átélte ezeket. És ha egyszer ezt az ember megtapasztalta, másodlagos dolog, hogy a forma milyen és hogy milyen köntösben csillognak a szavak. Témái pedig, mivel a mai ember igényeiről és kereséséről szólnak, érdekesek, tehát lekötik az embert és sohasem maradnak meg a meddő dogmatizálás, esztétizálás keretei között.

Különböző lapokban megjelent tanulmányai és egyes helyeken tartott beszédei az Ige mértékét adják. Horthy Miklós, Baltazár Dezső, Gömbös Gyula egyénisége ezért igaz és megrázó tanulmányai-ban. Katona József és Széchenyi tragikumáról írt értekezései ritka gyöngyszemek. A magyarság, keresztvétség, a nemzeti lélek, a fiatalság problémái mind ihletett ajakra találtak Muraközy Gyulában.

A kötetet a Sylvester részvénytársaság adta ki a szokott tetszetős formában. Ha a beszédek csakugyan élő szó után irattak le, örömeinkből legyen egy darab a névtelen íródeáké is, akinek a tollán keresztül fizikai formát öltött az Ige.

Dr. Farkas Pál.

Dr. Ilyés Endre: A magyar református földművelő ifjúság lelkigondozásának története. Theológiai tanulmányok. Szerkeszti Csikesz Sándor. 46. sz. Debrecen. 1936. Ára 4 P.

A szerző, a debreceni Dóczy-intézet tanítónő-képzőjének vallástanára házagpótló munkával ajándékozta meg a református irodalmat. Forráskutatása sok időt vehetett igénybe, mert hetven gyülekezet adatait tárja elénk sokszor személyes, sokszor levélnben megkeresés alapján. Adatai a református belmissziónak érdekes multjára vetnek világot.

Legelőször a lelkigondozás keresztvény elveiről szól, majd az ifjúságnak a családban történt lelkigondozását vázolja. Itt részletesebben kellett volna kiterjeszkedni a régi református családok nagy fegyelmű erejére, amelynek maradékát még falun most is feltalálhatjuk. Az iskola lelkigondozásáról nagyon érdekes képet ad, amikor a régi elemi iskolák preceptorainak, tanítóinak a munkásságát ismereti, karöltve az egyház felügvelő munkájával és hathatós segítségével. Az iskola lelkigondozásából a katekizáció és a konfirmáció szerepe is részletességgel áll előttünk. Az iskola után az egyház veszi át a lelkigondozás szerepét az igehirdetésben, a sákramentumok kiszolgáltatásában, kisebb mértékben pedig a betegek, foglyok, szegények felkarolásában az ifjúság között. Az egyházfegyelm történeti multját, módjait, alkalmazását bő források alapján eleveníti fel a szerző. Az egyházért végzett munka ismertetése, továbbá az egyház vezetőinek szerepe egészíti ki a monografiát a házasságról írt fejezettel és egy rövid összefoglalással együtt.

A könyvnek legnagyobb értéke, hogy nagy hiányt pótol. Ismeretlen adatokat közöl a távoli multból, amelyek a szerző aprólékos munkássága

nélkül tovább szunnyadnának valamelyik parókia levéltárában. Néha úgy érezzük, hogy sok az adathalmaz és mégis kevés, mert hiszen a magyar református egyháznak csak egy részéről szól. A gyülekezetek lelke így is benne van és ennek alapján hamar le lehet a következtetést vonni az egészre vonatkozólag.

Dr. Ilyés közel áll a magyar nép lelkéhez. Első munkája is a magyar nép lelkivilágával foglalkozott. Most megmutatta, hogy történetének egy darabja is méltán érdeklí, mert meg tudja eleveníteni ezt a multat és nem száraz összefoglalást, hanem érdekes tanulmányt ad, amelyben a szerző saját megállapításai foglalják körül a történeti adatokat. A könyv többet tesz, mint egyszerűen tanít: rádöbent bennünket a ma mulasztásaira, amikor olyan gazdagság árad reánk a magyar református egyház multjából.

Dr. Farkas Pál.

„Édesanyám imakönyve“ címen karácsonyra egy tetszetős formájú, kicsiny alakú imakönyvet bocsátottam közre a debreceni Városi nyomda kiadásában. A benne foglalt imák elég rövidiek, világosan fogalmazott, egyszerű szövegek, bármely életkorban kézbevehetőek. Minthogy nem üzleti nyereségre van alapítva a kiadás, ára, minimálisan olcsó. Az új imakönyv iránt érdeklődést kér Uray Sándor debreceni református lelkész.

Hírek az egyházmegyékből

ALSÓSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

Példaadó egyház. A tiszalöki egyházat tartom ennek. A hívek templombajárásával, áldozatkésztségével, egyházhűségével, lelkésze, vezetői iránti tiszteletadásával például állhat minden gyülekezet előtt. Január 10-én Bartha László esperes úr szíves engedélyével Tiszalökön prédikáltam a templomban délelőtt és délután és hirdetem adakozást a nyirábrányi templomépítés javára. A nagy templomot és nagyméretű karzatot délelőtt, de nagy csodálkozásomra délután is, megtöltötte a hívek serege. Az Esperes úr csodálkozásomra kijelentette, hogy ez előttük természetes jelenség, mert délután is majdnem mindig annyian vannak, mint délelőtt. Az istentisztelet végeztével presbiteri gyűlés volt a szép, tágas lelkési hivatalban, ahol mintegy harminc presbiter gyűlt össze. A templomban és a gyűlésen jelen volt Báró Vay László úr az egyház főgondnoka is. A presbitérium példás egyetértéssel szavazott az egyházkerületi főjegyzőségre és egyéb tisztségekre. A nyirábrányi templomépítésre 25 pengőt szavazott meg. Aztán, nem hozta ugyan határozatba, de minden presbiter hivatali és belső elkötelezettséget érzett magában, hogy példaadásképpen egyenként, kivétel nélkül mindnyájan, még a távolmaradt presbiterok is, adakoztak a templomépítés céljára. Legelőször ajánlott fel 30 pengőt Báró Vay László főgondnok, azután az esperes úr, Béni József gondnok úr 5—5 pengőt és tovább a presbiterok 1—5 P-t. A presbitérium összesen 102 pengőt adott össze, a

hívek 58 P 36 fillért adtak. Ezért a nemes lelkiségért, nagy áldozatkészségért a nyírábrányi templomépítő gyülekezet nevében ezúton is hálás köszönetem fejezem ki a tiszalóki egyház jószívű lelkipásztornak, Bartha László esperes úrnak, kié elsősorban az érdem a nagyszerű eredményért, Báró Vay László főgondnok úrnak nemeslelkű adományaiért, Béni József úrnak, az egyház páratlan, derék gondnokának, a presbitériumnak és presbitereknek egyenként és az egész adakozó gyülekezetnek és Tiszalók községének. Isten áldása legyen rajtuk. **Némedy István.**

BEREGI EGYHÁZMEGYE.

Lelkészeiktatás. Folyó év január hó 3-án, vasárnap iktatta be hivatalába Barcsa József márokpapi-i új lelkipásztort Kelemen Gyula esperes. A beiktató ünnepségen megjelentek a szomszédos gyülekezetek lelkipásztorai és mint vendég: Dr. Nánassy Andor v. országgyűlési képviselő, a közpészabolcsi egyházmege gondnoka is. A r. kath. egyházat Müller János helybeli plébános köszöntötte. Beiktatás után 50 terítékes közebed volt a lelkészlakáson, ahol több felköszöntő hangzott el. Isten áldása legyen az új lelkipásztor életén és munkáján!

BÉKÉSBÁNÁTI EGYHÁZMEGYE.

Karácsonyfaünnepély a nagymajláthi egyházban. A majláthi anyaegyház a tótkomlósi leányegyház nőtagjaival karöltve lélekemelő ünnepséget rendezett december 20-án Tótkomlóson. A délutáni istentisztelet után Dienes Dezső gondnok lelkes szavai vezették be a műsort, melyet jövő reményeink gondozója: Szőnyi Ilonka áll. tanítónő állított össze nagy szakértelemmel. Az egyes szavakat és énekszámok elhangzása után a Nőegylet tagjai, a lelkész-nével az élükön, kiosztottak 75 szeretetesomagot, melyből még a jelenlévő másvallású gyermekeknek is jutott: 36 ruhaesomagot, meleg alsó- és felsőruhát; 30 kgr. lisztet; ezenkívül Nagy Imre presbiter, állomásfőnök adott még 50 kg. lisztet, bizonyosan elhívén, hogy a jókedvű adakozót szereti az Isten.

E 292 lelket számláló kis gyülekezet a tótenger közepén hajlékot is akar építeni az Úrnak s önjerejéből már az építkezési anyagnak csaknem felét meg is vásárolta nagy áldozattal, de szüksége van még a magyar kálvinista testvérek segítő szeretetére.

Hisszük, hogy a cselekedetekben megnyilvánuló hit idő jöttével megtermi a maga gyümölcsét.

December hó 23-án pedig Majláthon volt karácsonyfaünnepély, ahol 17 leány és asszony szorgos keze varrta a meleg ruhákat a szegény gyermekek számára.

Itt 122 gyermek és szegény család részesült ruha, cipő és élelmiszeradományban.

Külön 70 pengő költséggel beszerzett az egyház a templomba egy 400 gyertyafényű lámpát, hogy ezáltal lehetővé tegye a téli vallásos-esték megtartását a már előzőleg két kályhával fűthetővé tett templomban.

Istennek áldása legyen az ilyen áldozatkészségen!

BIHARÉRMELLÉKI EGYHÁZMEGYE.

Hitébresztő és erősítő napok. Esperes felhívta az egyházmege három lelkészi köréhez tartozó

presbitériumokat, hogy a belmissziói útmutató figyelembevételével állapítsák meg az 1936—37. évi munkaprogramjukat. Az egyes lelkészi körök — lelkészi és tanítói kara közös értekezletükön — ki is mondták, hogy ez évben az egész egyházmegyében az érmelléki körben bevált és eddig is eredményesen végzett munkaprogram szerint minden lelkészi körben presbitéri értekezletek tartatnak, melyeken a körhöz tartozó presbitériumok kiküldöttei vesznek részt s minden gyülekezetben hitébresztő és erősítő napok rendeztetnek, melyeken mindkét nembeli ifjúság s a hívek számára előadások tartatnak a kör lelkészek és tanító urak közreműködésével.

Csökmő. Kedves ünnepe volt 1936 november 15-én a csökmői gyülekezetnek s a biharérmelléki református egyházmegyének. E napon avatta fel Székelyhidú Béla esperes a Szeretetszövetség képviselőtében a 28 ágyas csökmői aggmenházat. A felavató ünnepséget istentisztelet előzte meg, melyen az Igét az esperes hirdette. Istentisztelet után a gyülekezet és a megjelent illusztris vendégek az aggmenház udvarára vonultak fel, hol Székelyhidú Béla esperes buzgó avatóimája után az egyházmege lángoló, mélyhitű gondnoka, vitéz Dr. Nadányi János Bihar vármegye alispán ura mondotta el az egyház nagy misszióját feltáró elragadó beszédét és adta át hivatásának Szeretetszövetségünk ez újabb áldott intézményét. Majd Andó Ferenc helyi lelkész ismertette az aggmenház létrehozásának történetét és olvasta fel a nemes adakozók névsorát, akik a 28 ágyas aggmenház belső felszerelését önkéntes adományaikkal biztosították.

Furta. 1936 november 15-én délután szentelte fel Székelyhidú Béla esperes a furtai kéttantermes, egy tanítói lakásos modern új iskolai épületeket, melynek építési költségeire a kultuskormány 12,000 pengő segélyt utalványozott. Résztvett az egyházmegye lelkészi és világi kara, élén szeretett gondnokával, vitéz Dr. Nadányi Jánossal, ki elragadó, hatalmas beszédében vázolta a protestáns iskoláknak oktatásügyünk e gyöngyszemeinek nagy hivatását, feltárván azokat a nagy értékeket, melyeknek őrizője kell hogy legyen a ma felekezeti iskolája e súlyos időkben is. Juhász Sámuel helyi lelkész lángoló szavakban tett fogadást, hogy ez új iskolákat is a nagy történelmi elkötelezés s a gondnok úr által vázolt nagy célok szolgálatára fogják vezetni.

Kedves és talán egyedülálló, hogy az iskolai ünnepélyen is közreműködött egyházi énekkart Edvy Illés tartalékos százados vezényelte, aki nagy magyar lelkével oly nagy odaadással áldoz a magyar ének és dal kultuszának.

Újléta. November 22-én Újlétán tartotta meg az érmelléki lelkészi kör Nagyléta, Kokad, Álmosd, Bagamér egyházak kiküldötteinek részvételével lelkész-kör presbitéri értekezletét. Az értekezletet istentisztelet előzte meg, melyet Székelyhidú Béla esperes végezett. A presbiterek számára Csokonay József bagaméri lelkész értekezését olvasta fel Radó József nagylétai lelkipásztor, mivel nevezett lelkész temetése miatt nem jöhetett el személyesen. Az egyházmegye buzgó esperese s többen is hozzászóltak az értekezéshez és tették maradandóvá e kedves találkozást. Délben az újlétai presbitérium példás rendben felszolgált ebédet adott a vendégpresbiterek és a megjelentek tiszteletére.

Kismarja. 1936 december 6-án mély nyomokat hagyóan rendezte meg a kismarjai egyház gyülekezeti napját, melyen Katona Mária álmosdi tanítónő, Siket Bernát kokadi tanító az ifjúság számára, míg a hatalmas kultúrházat megtöltő híveknek Székelyhídy Béla esperes és Nagy Márton újlétai lelkészek tartottak előadásokat.

Berettyószentmárton. 1936 dec. 13-án Berettyószentmárton rendezte meg gyülekezeti napját. Futó Zoltán esökmői igazgatótanító az ifjúság, Molnár Vince dárvasi, Juhász Sámuel furtai, Andó Ferenc esökmői lelkészek a gyülekezet számára tartott igehirdetéssel, szabadelőadásokkal tették építővé és maradandóvá e gyülekezeti napot.

Biharkeresztes. Az egyházmegye kezelésében lévő Jámbor Mihály alapítványi birtok felügyelő bizottsága Biharkeresztesen egy hathetes továbbképző tanfolyamot rendez földműves, serdülő korban lévő leányok számára. A tanfolyam tananyaga valláserköleszi és közismereti tárgykörben mozog. A tanfolyam a nemeslelkű alapítványt tevő elgondolásait kívánja szolgálni és a felügyelő bizottságnak az a célja, hogy az alapítvány 200 kat. holdat immár meghaladó alapvagyonának felhasználásával és a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr öngyméltósága támogatásával olyan iskolát alapítson, hol földműves leányaink jövőre hivatásukra, hasznos ismeretek birtokába jussanak és önképzésüket továbbmunkálhassák. A tanfolyamot Csoknyay Sarolta kiváló képzettségű tanítónő vezeti.

DEBRECENI EGYHÁZMEGYE.

Egyházi zeneestély Berettyóújfaluban. A berettyóújfalusi egyház hangverseny céljára is alkalmas új orgonája ismét magasztos lelkiélmények eszköze volt december hó 20-án, amikor egy jólsikerült templomi vallásos estély keretében Griecs György Bach D-moll praeludiumát és fugáját, továbbá G-dur praeludiumát és fugáját, valamint saját szerzeményű H-moll meditációját adta elő elismerésre méltó művészi készséggel. A zeneünnepélyt még változatosabbá és maradandóbb emlékvé tették Papp Júlia énekművész nő énekszámái, aki Händel „Messiás” című operájának áriáját, valamint régi magyar adventi énekeket adott elő Griecs György orgonakísérete mellett. A vallásos-estélyen Pass László debreceni evangélikus lelkész-alesperes tartott a lelkeket megragadó bibliamagyarázatot.

„Valaki eggyel jót tesz az én legkisebb atyámfiái közül...” A berettyóújfalusi református egyház a legutóbbi karácsonyi ünnepek alkalmából is segítségére sietett Krisztus legkisebb atyjafiainak: a ruhátlan iskolásgyermek és magukkal jöhetőetlen szegény öregek meleg ruhával és lábbelivel való ellátása által. E célra az egyház kebelében működő egyesületek, valamint maga az egyház, összesen mintegy 800 pengőt fordítottak, mely összegből az egyház úgy vette ki a részét, hogy a Bagossi Imre volt presbiter és neje által szegénységélyezési célra hagyott egy katasztrális hold kert 200 pengőt kitevő évi jövedelmét a presbitérium 500 pengőre rendelte kiegészíteni. A kiosztás úgy az egyesületek, mint az egyház részéről ünnepélyes keret között történt.

Nagyrábén 70 iskolásgyermeket segélyeztek az idei karácsonyban és több szegény családot láttak el az ünnepről liszttel, kaláccsal. Egyház és község, egyesületek és magánosok karöltve buzgólkodtak. Ennek tulajdonítható, hogy mintegy 250 P értékben lehetett segélyezni, felruházni és élelmiszerral ellátni az arra rászorultakat. Dícséret illeti a Nőszövetséget buzgó tagjaival, kik csaknem 100 pengőt fordítottak e célra. Megható volt az iskolásgyermek áldozatkészsége, kik Koczóh Sándor igazgató vezetésével maguk hoztak össze 46-60 P-t, hogy segítsék őket maguk is szegény társaikat. Egy úrnő, katonatiszt felesége, aki évekkor elszakadt falujából, a távollól is gondolt falujára, teljes ruházatot küldve 2 gyermek számára, melyek közül az egyik az édesanya adománya. Egy igen szerény körülmények közt élő iparos egyháztag — Veress Miklós — 10 pengőt adott, illetve juttatott el, példaként előjárva, a I Ikési irodába. Így lett Nagyrábén a szegényeknek is boldog és áldott karácsonya, amiért Istennek legyen köszönet és hála.

Nagyrábén Balogh Imréné két szép selyem keresztelő edény-terítőt ajándékozott az egyháznak. Dajka Antal asztalos pedig új kenyérvágófénylával ajándékozta meg az egyházat. Ahol a hívek figyelme és szeretete ennyire kiterjed az egyház iránt minden vonatkozásban, ott nem hiábavaló az ige prédikálása.

A nagyrábéi egyház 2000 pengőt kapott a VK Minisztériumtól iskolatermei kitararozására.

A nagyrábéi egyház megviselt lelkési lakját szépen kijavíttatta.

KÖZÉPSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

A református keresztyén ifjúsági egyesületi munka részére vezető-képző tanfolyamot rendezett egyházkerületünk missziói bizottsága Nyíregyházán dec. 28-tól január 2. napján. A tanfolyamon — amelynek vezetői Dóczy Antal, Kovács Péter, ifj. titkárok és Dr. Ferenczy Károly egyházkerületi missziói előadó, valamint Vikár Sándor zenetanár voltak, 28 gyülekezetből 40 ifjú vett részt. A tanfolyam célja az volt, hogy a résztvevők a keresztyén ifjúsági munka minden ágába a lehetőséghez képest megfelelő bevezetést nyerjenek. Újév napján a nyíregyházi templomban tartott vallásos-estély keretében a gyülekezet, illetve a felnőttek felelősségét is ébreszteni és mélyíteni óhajította a tanfolyam vezetősége a Porzsolt István esperes megnyitó beszédén és Úray Sándor debreceni lelkész előadásán, valamint a tanfolyam érdekes vendégének, Antónió Leon maláj mérnök-hallgató megszólaltatásán keresztül.

Adja Isten, hogy a tanfolyam áldásai minél nyilvánvalóbbakká legyenek ifjúságunk és egyházunk életében!

Enesenesen folyó hó 10-én a tél dacára is kinyílt szíveknek hirdette az ígét Porzsolt István, a közép-szabolcsi egyházmegye esperese II. Tim. 2—3. v. alapján, hivatalába iktatva az egyhangú meghívással elhívott Keresztes Sándor volt segédlelkész. Az új lelkész az I. Kor. 2., 2. versére épített beszédében tett bizonyosságot arról, hogy csak Jézus Krisztusról, mint megfeszítettől akar tudni közöttük. Az üdvölköket meghitt testvéri ebéd követte a gyülekezet tagjainak részvételével. A beiktatáson résztvett az egyházmegye ügybuzgó gondnoka, Dr. Nánássy Andor is a szomszéd lelkészekkel.

SZATMÁRI EGYHÁZMEGYE.

A szatmári református egyházmegye közgyűlése. — Az emberi hitetlenség szülte szeretetlenségnek sötét éjszákájában az édesen biztató ígéretek piros napsugarai világítottak október 9-én a szatmári református egyházmegye központján, Fehérgyarmaton. Ezzen a napon tartotta az egyházmegye szokásos őszi közgyűlést, amelyet előző napon megelőzött az építkezési, tanügyi, belmissziói bizottsági, számvevőszéki és egyházmegyei tanácsulések tartása. Bár zuhogó eső, őszi nap volt, de azért mentünk mindannyian, hogy legjobb tudásunkkal, erős akaratunkkal, fáradságot nem ismerő munkásságunkkal, csüggedhetetlen kitartásunkkal odaálljunk ahhoz a sorompóhoz, ahonnan nagy harcunkat vívjuk a világ megtévelyedetteivel. Mentünk, akik meg tudjuk érteni, hogy a nagy, az erősnek hitt római birodalmat is romba tudta dönteni a hitnek elvesztése, a vallásnak kigúnyolása és az ezt természetesen követő mérhetetlen erkölcsi süllyedés. Mentünk végül azért is, hogy segítsük egymást az Isten országának építésében. A friss energiájú, hatalmas munkabírásu és közszeretben álló esperes úr megörökítésre méltó szép imája után, ugyancsak feltétlenül megörökítésre érdemes, mély gondolatoktól tele beszéddel nyitotta meg a közgyűlést Dr. Gaál Endre egyházmegyei gondnok úr. A közgyűlés tudomásul vette a nagy körülményekkel és szakértelemmel egybeállított s az egyházmegyei lelkítő, eleven lelkimunka részletes ismertetését adó esperesi jelentést; könnyező szemekkel hallgattuk azokat a pazarszépségű szavakat, melyekkel az esperesi jelentést tartalmazó gondolatok és mondatok között, meleg szeretettel emlékezett meg b. e. Dr. Baltazar Dezső nagynevű püspökünkről. Megerősítette állásában az újonnan választott lelkipásztorkat és tanítókat; ez utóbbiak letévén az esküt is. Örömmel vette tudomásul közgyűlés, hogy a nagy reményekkel kecsesgető s áldott hatásait már több helyen éreztető belmissziói munka megindult és szépen fejlődik. A gyülekezetek a megújulás útján hatalmas lépésekkel haladnak előre vasárnapi iskoláinkkal, a különböző egyesületekkel, énekkarral, vallásos estével szolgálván a lelkiélet fejlesztését. Szavazás lett elrendelve egy halálozás folytán megüresedett lelkészi tanácsbírói tisztségre. Eltöröltetett a félévi iskolalátogatás. Több egyház által beadott ügyek letárgyalása után azzal az érzéssel mentünk vissza gyülekezeteinkbe, hogy minden nehézségeink, lelki- testi nyomorúságaink ellenére is velünk van az Úr és az isteni kegyelem, mely egyházi életünk sivár pusztaságában nekünk ezt a reménységűt küldte s amely nagyraövelheti — hisszük, nagyra is növeli — az anyaszentegyház és egyben az ő országának építését. *Tiszacséce. Orosz Kálmán.*

GYÁSZROVAT

Lövői Leövey Pál okl. jegyző, emléklapos huszárzászlós, Leövey Miklós lelkésztestvérünk fia életének 25. évében, december hó 31-én váratlanul elhunyt. Temetése 1937. évi január hó 2-án volt Szamosszegen. Áldás emlékére!

Fráter Emil földbirtokos, volt főszolgabíró és országgyűlési képviselő, a nagyszalontai egyházközség főgondnoka és a nagyszalontai egyházmegye gondnoka december 18-án, életének 61. évében, két heti súlyos betegség után visszaadta nemes lelkét Teremtőjének. Temetése december 20-án volt az egyház, a város társadalma s a vidék óriási részvéte mellett, a kerületi elnökség és több egyházmegyei gondnok jelenlétében.

KÜLÖNFÉLÉK

Vásárhelyi János erdélyi püspök a román király előtt letette az esküt. A testvér egyházkerület új püspöke múlt hó 9-én ünnepélyes keretek között tette le az esküt. A király

szárnysegéde ment két udvari gépkocsival Vásárhelyi püspökért és a kíséretében lévő Teleki Arthur gróf, egyházkerületi főgondnokért és Laár Ferenc lelkész képviselőért. A püspök és Laár papi palástban és papi főveggel voltak. A királyi palota főbejáratánál udvari egyik kis szalonjába a püspököt és felvezették a palota egyik kis szalonjába. Az egyik szárnysegéd, továbbá a miniszterelnök és kultuszminiszter Laár Ferencet bekísérték a trónterembe és itt Laár elhelyezte a trónnal szembenálló asztalra azt a régi bibliát, amelyre már Nagy Károly és Makkai Sándor előző református püspökök is letették az esküt. Rövid idő múlva megjelent a trónteremben a király. Bevezették Vásárhelyi János püspököt, majd a kultuszminiszter felolvasta a püspök megválasztásának megerősítéséről szóló királyi kéziratot. Laár Ferenc rövid főhászt mondott s ezután következett az eskü letétele. Az eskümintát a kultuszminiszter olvasta fel és Vásárhelyi János azt ismételte. Az eskü szövege a következő volt: „Isten színe előtt esküvel fogadok hűséget Románia királyának és utódainak. Esküszöm, hogy tiszteletben tartom és alárendeltjeimmel tiszteletben fogom tartani az az ország alkotmányát és törvényeit. Esküszöm, hogy semmi olyan akcióba nem kezdek, amely a közrendet és a román állam területi épségét érinti. Isten engem úgy segítjen.” Az eskü ideje alatt az udvaron álló katonazemekar a „Miatyánk”-ot játszotta. Ezután Vásárhelyi János beszédet mondott. A püspök beszédére a király válaszolt. A miniszterelnök és kultuszminiszter melegen üdvözölték az új püspököt és Isten áldását kérték eredményes munkáira. A megjelent udvari főméltóságok is jókívánságaikat tolmácsolták. A püspök és kísérete ezután távozott a királyi palotából. Az udvaron díszszázad állott. Az egyik szárnysegéd kísérte vissza őket.

Kitüntetés. Dobó László hetei tanító, zeneszerző újabb kitüntetés és elismerés érte. A megszállt területi „Lévai Újság” által rendezet nemzetközi dalpályázaton mindkét beküldött nótája díjnyertes lett.

„**Öngyilkos diakonissza**” címmel jelentek meg közlemények a politikai napilapokban. A közlemények azonban téves adatokat és beállítást nyújtanak az öngyilkos nevét, körülményeit, az öngyilkosság idejét illetőleg. A kérdéssel részletesen foglalkozott a „Református Élet” január 1-i száma. Itt csak a lényeget ismételjük meg. Miholna Olga nem volt diakonisszatestvér, csak próbaidőre jelöltnek vette fel a Filadelfia Diakonissza Egylet vezetősége. Betegápolásban nem, csak a kórház háztartásában dolgozott. Sajnos, hamarosan kiderült, hogy idegrendszer korábbi családi bonyodalma miatt súlyosan megbetegedett. Már régebben, franciaországi tartózkodása idején foglalkozott az öngyilkosság gondolatával. Már korábban el kellett volna bocsátani a diakonisszaegylet köréből, azonban nem lett bocsátani és a vezetőség szeretetből és szánalomból tartotta egészen a sajnálatos esemény bekövetkezéséig. „Bűcsülelemben ő maga is utal lelki depressziójára, ezt írta: „Így látom megoldottnak gyógyulásom... Úgy távozom ebből a kedves közösségből, mint Isten által kijelölt családi körből, hol voltak igazán kedves testvéreim.”

Gróf Tisza Istvánról érdekes előadást tartott Br. Madarassy Beck Gyula Budapesten. Kijelentette, hogy Tisza politikáját mély igazságérzettel átitatott igazi liberálizmus vezette. Majd áttért Tisza, az ember, jellemzésére és bevezette egyik, menyéhez intézett levelét, amelyben Tisza kifejti, hogy milyennek gondolja unokája nevelését. A gyerek legyen jószívű — mondja —, becsületes igazmondó, engedelmes, bátor és hidegverű. Vagyon, rang mellékes. Büszkeség neveltséges. Egyformán becsüljön meg minden tisztességes embert és igyekezzék sokat tanulni, hogy derék ember lehessen.

Magyar lelkészből angol tanár. Dr. Papp Géza amerikai (Akron, Ohio) református lelkész az akroni központi felsőfokú iskolához az angol nyelv tanárává nevezték ki.

Moszkvában a bolsevizmus előtt 700 templom volt. Ebből ma már csak 11 áll, de ezek se sokáig, mert szovjetkijelentés szerint 1937. év végére minden templom bezárul Oroszországban.

Felekezeti türelmesség. Magyarországon történelmi hagyomány: a felekezeti türelmesség, bárha a háború után olyan lángra kapott is az antiszemitizmus, amilyenre ebben az országban a múltban alig volt példa. Magyarországon a középkorban sem voltak vallási háborúk és sohasem volt pogrom. A világon először Erdélyben iktatta a tordai országgyűlés 1545-ben törvénybe a vallásszabadságot s a

protestánsok egyenjogúságát kimondta már az 1624-i pozsonyi béke.

A katolikus egyházban rangra Magyarország az ötödik. Első a német római császárság utóda, Ausztria, második Franciaország, harmadik a legkatolikusabb ország, Spanyolország, negyedik Anglia, a hit védelmezője, ötödik Magyarország, mint az egyetlen apostoli ország.

Magyarország ötödik a protestánsok sorában is. Első az Egyesült-Államok 74 és félmillió protestánsal, ebből 226 millió methodista, 21-1 millió baptista, 9-7 millió presbiterianus, 6-9 millió lutheránus. Ezután következnek a brit birodalom 469, Németország 40-3, Svédország 5-7, Magyarország 3-6, Hollandia 3-5 millió protestánsal.

Magyarországon a zsidók egyenjogúsítását már 1825-ben követelte Deák, báró Eötvös József, gróf Dessewffy Aurél, az 1839. évi XXIX. törvény már jogot adott bizonyos korlátozásokkal a szabad letelepedésre, ingatlan szerzésre, tudományos pályára való lépésre. Teljes egyenjogúságukat kimondták 1849-ben, ezt megerősítette az 1867. XVII. törvény és az izraelita vallást felvette a bevett felekezetek közé az 1895. évi XLII. törvény. Magyarországon a zsidók száma kezd megközelíteni a félmilliót s ennek fele Budapesten és környékén lakik.

HIVATALOS ÉRTESÍTÉS

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

5155—1936. szám.

Körlevél

a közép- és középfokú iskolák tekintetes igazgatóságának.

Az Országos Magyar Protestáns Diákszövetség tizenöt-éves fennállását azzal tette emlékeztetéssé, hogy az ország egyházi és világi vezetőférfiai közreműködésével kiadta „Van feltámadás...” című ifjúsági emlékkönyvét.

A Szövetség e művének kiadásánál főképp az ifjúsági helyes vallásérköcsi tájékozódását és a felekezeti béke előmozdítását tartotta szemelőtt. A könyv várható tiszta jövedelmét pedig diákjóléti célokra fordítja.

A mű összeállítására felkért illusztris munkatársak önzetlen támogatásának és rendkívül értékes közreműködésének köszönhető, hogy a „Van feltámadás...” című emlékkönyv kiválóan sikerült s így azt az egész ifjúság bizonyára nagy tetszéssel és meglepedéssel fogja fogadni.

Joggal számít tehát a Szövetség arra, hogy emlékkönyve az ifjúságon keresztül minden magyar család asztalára el fog jutni!

Hazafias munkájának ereje és sikere végeredményében a terjesztés helyes megoldásán nyugszik; és ezért arra kérem a tekintetes Igazgatóságokat, *meőltázzanak odahatni, hogy „VAN FELTÁMADÁS...” című művünkől, melynek ára példányonként 5— pengő, az Intézet és könyvtárain kívül az ifjúság is minél nagyobb példányszámot rendeljen meg.*

Megrendelések a Bethlen-nyomdához, Budapest, IX., Kálvintér 8. sz. alá küldendők.

Debrecen, 1937 január 13.

Makláró Károly,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

14—1937. szám.

HIRDETMEY.

A m. kir. Belügyminiszter úr 122,700—1935. B. M. számú rendelete értelmében az 1919. évben született magyar állampolgárok (férfi és nő) 19 életévükbe való belépését 1937. évi január hó 31-ig — külön bejelentő lapon — bejelenteni kötelesek. Tekintet nélkül arra, hogy másik bejelentő lapon, azaz szüleiknek, vagy hozzátartozóiknak bejelentő lapján már eddig is be voltak jelentve.

A bejelentést városokban a m. kir. rendőrség kapitány-sága bejelentőhivatalnál (községekben az előjáráságnál), az erre szolgáló bejelentőlapon kell megejtetni.

A bejelentőlapokon az összes adatokat pontosan és a valóságnak megfelelően kell feltüntetni. A bejelentett adatok valóságáról a bejelentésre kötelezett, a bejelentés

megtörténtéért a bejelentésre kötelezettel együtt a szülő, a gondozó, szállásadó (családfő) is felelős.

Figyelmeztetem az érdekelteket, hogy aki a bejelentést elmulasztja, kihágást követ el és azt a 122,700—1935. B. M. számú rendelet 10. §-a értelmében kell büntetni.

Debrecen, 1937 január hó 1.

Makláró Károly,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

116—1937. szám.

KÖRLEVÉL

a nagytiszteletű esperes urakhoz.

Az érdekeltekkel leendő közlés végett tudatom, hogy az I. lelkészkepesítő szóbeli vizsgálat idejéül 1937. évi febr. hó 2-án (másodikán) délelőtt 8 órát, a II. lelkészkepesítő szóbeli vizsgálat kezdetéül 1937. évi február hó 9-én (kilencedikén) délelőtt 8 órát tűztem ki. Mindkét vizsgálat a debreceni Kollégium épületében tartatik.

Az I. lelkészkepesítő *zárthelyi írásbeli* vizsgálat febr. hó 1-én (elsején) délelőtt 9 órától, a II. lelkészkepesítő *zárthelyi írásbeli* vizsgálat február hó 8-án (nyolcadikán) délelőtt 9 órától tartatik.

Az I. vizsgálatra jelentkezni kell február hó 1-én (elsején) reggel 8 órakor a lelkészkepzőintézeti igazgatónál, ennek hivatalában (Kollégium).

A II. vizsgálatra jelentkezni kell február hó 8-án (nyolcadikán) reggel 8 órakor az egyházkerületi lelkészi főjegyzőhelyettesnél, a püspöki hivatalban.

Mind az első, mind a második vizsgálatra jelentkezők a vizsgálatot megelőzőleg egy hónappal tartoznak okmányait (theológiai végbizonyítványok, illetőleg I. lelkészkepesítő vizsgálati bizonyítvány, az összes szolgálati bizonyítványok a theol. tanfolyam bevégezése, illetőleg az I. lelkészkepesítő vizsgálat letétele óta) a lelkészkepzőintézeti igazgatóhoz, illetőleg az egyházkerületi főjegyzőhelyetteshez (Kolozsváry Kiss László lelkészhez, Debrecen, Kálvin-tér 8. szám) beküldeni, hogy az esetleges hiányok pótlására idő álljon rendelkezésre.

Felkérem Nagytiszteletű Esperes urakat arra is, hogy amennyiben a vizsgálatot megelőző hónapban valamelyik jelölt ellen fegyelmi eljárás tetetnek folyamatba, úgy erről a vizsgálat idejét megelőzően hozzám jelentést tenni méltóztassanak.

Debrecen, 1937 január hó 4.

Atyafiságos szeretettel:

Makláró Károly,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

118—1937. szám.

KÖRLEVÉL

a nagytiszteletű esperes urakhoz.

Az érdekeltekkel leendő közlés kérésével tudatom az 1937. év őszén és az 1938. év február havában tartandó lelkészkepesítő vizsgálatok házi dolgozatainak tételét a következőkben:

I. Lelkészképesítő vizsgálatra:

1. Keresztvén hittanból: „Az 1536. és az 1559. évi Institutio kiadások tartalmi összehasonlítása és értékelése.”

2. Keresztvén erkölestánból: „A reformáció erkölesi hatásai.”

3. Újszövetségi írásmagyarazatból: „Máté evangéliuma XXVI. és XXVII. részének exegézise.”

E tételek közül a jelölt egyet kidolgozván, dolgozatát legkésőbb 1937 június 1-re, illetőleg az 1938 februárjában vizsgálatot tenni szándékozók 1937 november 1-re, a lelkészkepzőintézeti igazgatóhoz beküldeni tartoznak. A dolgozat tisztán és olvashatóan írva, bekötve, a források megnevezésével nyújtandó be.

II. Lelkészképesítő vizsgálatra:

1. Értekezés a következő három tétel valamelyikéről:

a) Liturgiából: „A jegyesség- és házasságkötésre vonatkozó egyházi szertartások történeti kialakulása és mai részletes bírálata ismertetése az anglikán, a hazai és külföldi evangélikus és református egyházak ágendái alapján.”

b) Egyháztörténelemből: „Alvinczi Péter (Élet- és jellemrajz, különös tekintettel teológiájára).”

c) Egyházjogtanból: „A vegyesházasságból származó gyermekek vallása, különösen az úgynevezett reverzális.“

2. Egyházi beszéd textusául: „Efézus 2: 8—10.“

3. Gyakorlati bibliamagyarázat textusául: „I. Mózes 50: 14—26.“

4. A Heidelbergi Káté magyarázatára: „XXIX. Ürnap 78., 79. kérdés.“

Az egy (1.) pont alatti értekezés külön s a 2., 3., 4. pont alattiak ismét külön, tehát a négy dolgozat két kötetbe kötve, a fentebb I. alatti módokon és határidőig nyújtandó be az egyházkerületi lelkesítő főjegyzőhelyetteshez (Kolozsváry Kiss László, Debrecen, Kálvin-tér 8. sz.).

A dolgozatokkal egyidejűleg küldendő be az I. vizsgát tevők részéről a lelkészképzőintézeti igazgatóhoz (Dr. Kállay Kálmán) 60 P vizsgálati- és pecsétdíj és 2 P-s okmánybélyeg ára; a II. vizsgát tevők részéről az egyházkerületi lelkesítő főjegyzőhelyetteshez 60 P vizsgálati- és pecsétdíj és 10 P-s okmánybélyeg ára, továbbá mindkét helyre 20 fillér kézbesítési díj is.

A dolgozatok beadásának határidejéhez szigorúan ragaszkodom s meghosszabbításának csakis egyéni kérelemre és kizárólag abban az esetben adok helyt, ha a jelölt orvosi bizonyítvánnyal vagy egyéb hitelt érdemlő módon igazolja, hogy súlyos betegség vagy ezzel egyenértékű „vis maior“ miatt volt képtelen dolgozatait a kellő időben benyújtani.

Debrecen, 1937 január hó 4.

Atyafiságos szeretettel:

Maklár Károly,
püspök.

PÁLYÁZAT.

Abádszalók-abádi református egyház iskolaszéke pályázatot hirdet helyettes, férfitanítói állásra. Javadalom: természetbeni lakás, kilátásba helyezett államsegély. Kötelessége: egy osztály vezetése, kántor helyettesítése, énekkar vezetésében segédkezés. Olyan férfitanítók pályázzanak, kiknek megválasztása esetén, oklevelük kelte miatt az államsegély folyósításának akadálya nem lehet. Kérvények megjelenéstől számított két héten belül iskolaszéki elnökhöz küldendők. Az állás elfoglalásának ideje február eleje.

TARTALOM:

Soós Béla: A Szeretetszövetség öt éves.
Uray Sándor: A negyvennégy debreceni püspök.
Baráth Imre: Az atheizmusról.
Vecsery János: Én vagyok az út...
Tudomány és irodalom.
Hírek az egyházmegyékből.
Gyászrovat.
Különfélék.
Hivatalos értesítés. — Pályázatok.

**! Földek, házak,
telkek eladása,
vétele, bérlete**

ügyében forduljon bizalommal

DIENES JÓZSEF

O. F. B. ingatlanforgalmi irodájához
Debrecen, Fűvészkert-utca 16.

A „Takarékosság“ Kereskedelmi R.-T.

kötelékébe tartozó **102** cég a mai gazdasági helyzetnek legmegfelelőbb bevásárlási lehetőséget nyújtja, mely

Hitel készpénzáron!

Kényelmes havi részlettörlesztés!

Havonta megújuló állandó továbbvásárlási lehetőség!

A „TAKARÉKOSSÁG“ igazoló könyvecskéi és vásárlási utalványai a „Takarékosság“ igazgatóságától igényelhetők

Debrecen, Deák Ferenc-u. 6. sz.

SESZTINA LAJOS

Alapította 1819-ben Sesztina János. **vasnagyerkeskedése**
Telefon 6. és 15—48. **Debrecen.**

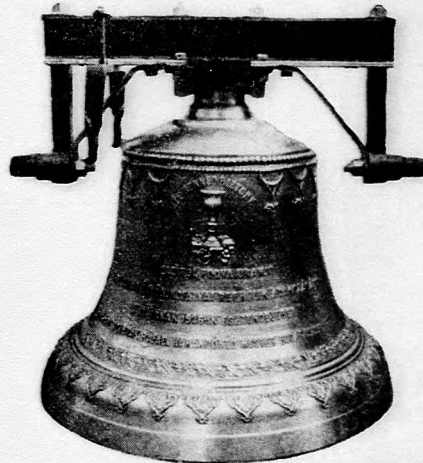
Kitűnő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bödönök, disznóölő-kések, húsvágó-gépek.

Szlezák Ráfael

harangöntőmester

BUDAPEST, Frangepán-utca 80. sz. Saját ház!

Készít: új harangokat, harang vaskoronákat és vasállványokat, repedt harangokat újra átönti legjutányosabb árak s kedvező fizetési feltételek mellett.

Garbolci református egyház harangja.

Mielőtt harangot rendel, kérjen díjmentes költségvetést!

Eddig szállított harangjaimról igen szép elismerő leveleket kaptam.

Vasúti menetrend.

Érvényes 1936 október 4-től, 1937 május 21-ig.

Á. Gy.	Sz.	Sz.	M.	Gy.	Se.	Sz.	Gy.	Debrecen—Budapest	Sz.	M.	Gy.	Sz.	Á. Gy.	Gy.	Se.	Sz.	
20-50	22-00	2-10	5-13	7-15	12-00	13-22	17-09	Debrecen	e	7-11	8-59	11-50	13-52	15-24	18-41	21-29	4-52
21-06	22-27	2-36	6-40	7-35	12-21	13-47	17-29	Hajdúszoboszló	e	6-41	8-33	11-29	13-27	15-09	18-20	21-07	4-26
21-23	22-57	3-05	7-14	7-59	12-47	14-15	17-54	Püspökladány	e	6-05	8-00	11-04	12-58	14-52	17-55	20-35	3-56
21-24	23-19	3-26	5-50	8-01	12-52	14-23	18-00	Budapesti K. p. u.	e	—	—	10-55	12-40	14-51	17-51	20-30	3-45
23-39	—	6-25	10-30	11-00	—	19-20	—	Budapesti Ny. p. u.	e	—	—	—	12-40	14-40	17-10	—	—
—	5-00	—	—	—	16-10	—	21-12	—	e	—	—	7-50	8-30	—	—	—	23-00
M.	Gy.	Sz.	Á. Gy.	Sz.	Sz.	Sz.	Debrecen—Nyíregyháza—Misk.	Sz.	Sz.	Se.	Gy.	M.	Á. Gy.	M.	Sz.		
8-00	11-58	14-20	15-26	18-51	21-36	5-15	Debrecen	e	7-00	9-00	11-26	17-04	18-39	20-46	21-33		
8-23	12-16	14-41	—	19-14	21-55	5-37	Booskay-kert	e	6-37	8-40	11-05	16-49	18-17	—	21-13		
9-16	12-52	15-34	16-01	19-58	22-33	6-22	Nyíregyháza	e	5-46	7-53	10-17	16-10	17-25	20-11	20-24		
11-15	—	18-52	—	22-59	—	9-40	Miskolc	e	—	5-17	7-31	13-30	13-30	—	17-38		
M.	M.	M.	M.	M.	DEBRECEN—FÜZESABONY						Sz.	M.	M.	M.	M.	M.	
5-42	12-05	14-19	—	19-00	i	Debrecen	e	6-51	7-29	12-19	16-45	20-08	—	—	—	—	
5-49	12-12	14-27	—	19-11	i	Debrecen—Vásártér	e	6-43	7-23	12-13	16-39	20-02	—	—	—	—	
6-32	12-55	15-07	—	20-15	i	Balmazújváros	e	5-41	6-38	11-27	15-54	19-14	—	—	—	—	
6-56	13-19	—	—	20-49	Y	Nagyhortobágy	e	4-58	—	11-01	—	18-45	—	—	—	—	
8-42	15-16	19-45	—	—	e	Füzesabony	e	—	—	9-15	—	16-45	—	—	—	—	
Sz.	M.	Sz.	M.	V.	DEBRECEN—TISZALÖK						Sz.	Sz.	M.	V.	Sz.		
5-10	7-30	12-21	14-30	18-50	i	Debrecen	e	6-41	8-28	11-30	15-34	20-49	—	—	—	—	
5-18	7-37	12-27	14-37	19-00	i	Debrecen—Vásártér	e	6-34	8-22	11-24	15-26	20-43	—	—	—	—	
5-35	7-54	12-44	14-54	19-22	i	Józsa	e	6-16	8-05	11-08	15-03	20-27	—	—	—	—	
6-10	8-16	13-07	15-17	20-03	i	Hajdúböszörmény	e	5-38	7-43	10-49	14-30	20-09	—	—	—	—	
7-00	8-47	13-45	15-52	21-01	Y	Hajdúnánás	e	5-15	7-04	10-15	13-15	19-27	—	—	—	—	
7-52	—	14-31	16-38	21-36	e	Tiszalök	e	4-25	6-16	—	12-00	18-33	—	—	—	—	
T.	M.	Sz.	Sz.	DEBRECEN—NAGYKEREKI						Sz.	M.	T.	Sz.	Sz.			
6-08	9-25	14-16	18-58	i	Debrecen	e	7-01	11-40	14-15	18-31	—	—	—	—			
7-22	9-57	14-49	19-30	i	Derecske	e	6-30	11-10	13-28	18-01	—	—	—	—			
8-42	—	15-42	20-27	e	Nagykeréki	e	5-38	—	11-29	17-08	—	—	—	—			
M.	M.	T.	DEBRECEN—NAGYLÉTA						T.	M.	M.						
7-52	13-25	19-30	i	Debrecen	e	7-40	10-07	16-55	—	—	—						
8-54	14-28	21-04	e	Nagyléta—Vértes	e	6-00	9-04	15-50	—	—	—						
Sz.	T.	Sz.	Sz.	M.	DEBRECEN—NYÍRÁBRÁNY						Sz.	T.	V.	M.			
5-00	8-10	12-25	14-25	18-46	i	Debrecen	e	7-10	11-36	16-54	21-23	—	—	—			
5-48	9-17	13-15	15-15	19-31	e	Nyírábrány	e	6-19	10-30	15-47	20-39	—	—	—			
V.	S. a.	S. a.	V.	S. a.	DEBRECEN—NYÍRBÁTOR						V.	S. a.	S. a.	V.	S. a.		
4-31	6-04	12-15	14-00	18-47	i	Debrecen	e	6-53	9-46	16-18	17-47	22-20	—	—	—		
4-42	6-11	12-22	14-13	18-54	i	Debrecen—Vásártér	e	6-42	9-39	16-11	17-36	22-13	—	—	—		
*5-11	6-30	12-40	14-44	19-12	i	Gazdasági Akadémia	e	6-11	9-21	15-53	17-07	21-55	—	—	—		
5-42	6-44	12-54	15-15	19-26	Y	Hajdúsámson	e	5-45	9-07	15-39	16-41	21-41	—	—	—		
7-31	7-45	13-55	17-12	20-27	e	Nyírbátor	e	3-46	8-06	14-35	14-48	20-40	—	—	—		
M.	M.	V.	Debrecen városi fatelep—Dr. Vásáry-menedékház						V.	M.	M.						
8-30	13-30	13-30	i	Debrecen—városi fatelep	e	Hétkn.	Vasárn.	Vasárn.	—	—	—						
8-55	13-58	14-22	i	Martinka	e	7-19	7-20	20-40	—	—	—						
9-33	14-40	15-49	Y	Gúth	e	6-27	6-53	20-15	—	—	—						
9-50	14-58	—	e	Dr. Vásáry-menedékház	e	5-00	6-11	19-28	—	—	—						
—	—	—	—	—	—	—	5-52	19-20	—	—	—						

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1937—196.